DOST DOST dost dost DOST dost dost dost dost DOST

dost

SANATSIZ KALAN BİR ULUSUN HAYAT DAMARLARINDAN BİRİ KOPMUŞ DEMEKTİR — ATATÜRK

SANATÇILARIN ANILARI

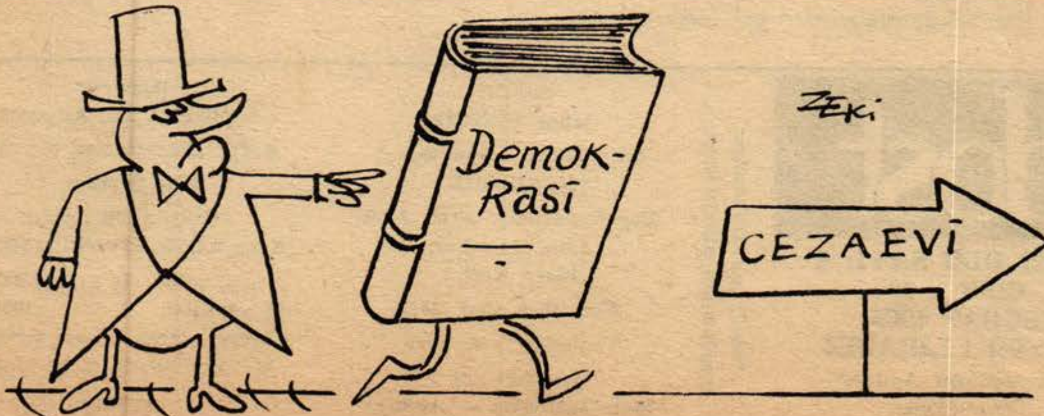
(3. Sayfada)

TÜRKİYEDE YABANCI KÜLTÜR DERNEKLERİNİN TUTUMU

Sevgi NUTKU

Ülkemizde çeşitli batı ülkelerinin kültür dernekleri faaliyette. Türk - Amerikan Derneği, Fransız Kültür Merkezi, Alman Kütüphanesi, İtalyan Kültür Derneği v.s. Bunlar çeşitli kültür faaliyetleri düzenliyorlar: Dil kursları sergiler, film gösterileri, konserler.. Kuruluşlarının amaçlarından belli başlısı bağlı oldukları memleket kültürünü ükemizde yaygınlaştırmak. Bu kültür yaygınlaştırmak gayretinin çıkış nedenleri çoğu şeyde olduğu gibi ekonomiktir. Bir ülke duygu ve düşünce yönünden hangi ülkeye daha akraba bir durumda ise elbette o ülke ile daha sık alışverişte bulunacaktır. Bu bakımdan bu kültür propagandalarının dış pazar sağlamakla yakın ilgisi vardır. Az gelişmiş ülkelerde özellikle bu faaliyetlere bir ayrıcalık tanınır. Az gelişmiş ülkelerin de böyle bir kültür yardımına ihtiyaçları vardır. Ucuz bir ödeme karşılığı yabancı dil öğrenme, dış yolculuklar, yabancı ülkede öğrenim yapmak gibi olanakları olmayan yığınlara yabancı bir kültürle temas sağlamak ve böylece görüş açılarını geliştirmek gibi faydalar az gelişmiş ülke için önemli sayılmakta ve bu nedenden bu kurumlar baş tacı edilmektedir. Ama başta belirttiğim nedenlerle fayda iki taraflıdır ve bu faydacılığı tek taraflı sanarak aşırı minnetle herşeye, her tutuma baş sallamak asla gerek-

(22. Sayfada)

Babeuf'cular için hapis cezası isteniyor (Gazeteler)

GEÇEN AYIN İÇİNDEN

DEVRİN OYUNCAĞI — Manisanın Kırkağaç ilçesine bağlı karakurt köyünde yobazlar halkı kışkırtarak öğretmenlere saldırttılar. Öğretmenler, eşlerini, çocuklarını dolaplara kapayarak kurtardılar, ya öteki köylere kaçarak canlarını kurtardılar. Olay yerine gelen kaymakam vekili ölüm derecesinde yaralandı, hastanede hayatı ancak kurtarıldı.

Gazetelerin tepkileri çeşitli oldu. Gerici gazeteler olaya çok yer vermediler. Hele aradan birkaç gün geçip de şaşkınlık dağılınca öğretmenleri suçlayacak yayınlara giriştiler. Ciddi gazeteyiz diye ortaya çıkan, herhalde halkın menfaatini koruyacak nitelikte görünmiyen bir gazete ise, olayın bir aşk serüveni yüzünden çıktığını ispata kalkıştı. Böylece, belki de kasıtla, gericilik olayını öğretmenlere karşı yorumlanacak bir renge boyamak istedi. Ertesi gün başka bir gazete, öğretmenin âşık olduğu söylentisi çıkarılan köylü kızın ailesiyle yaptığı görüşmede bunun yalan olduğunu ortaya koydu.

Parti liderlerinin radyoda yaptığı konuşmalar olumlu değildi. Kimileri "Hele sonunu bekliyelim" derken, öyle sanılır ki, maksatlı gazetenin ortaya attığı oyalayıcı, gerçekleri değiştirici haber çeşidinden haberler beklediklerini ima ettiler.

Ankara, İstanbul gazetelerinden çok farklı olarak, İzmir'de yayınlanan Demokrat İzmir gazetesi, olayın çok daha ağır olduğunu uzun yazılar ve resimlerle belirtti. Bu gazetenin 17 Ocak 1964 günlü sayısını görmek gereklidir. Demokrat İzmir, olay yerine gelen yöneticilerin gevşek davrandıklarını, sadece bir savcının direnişiyle işin büsbütün savsaklanmasının önüne geçildiğini ileri sürmektedir. Gazete hemen o gün dört kişilik bir ekibi olay yerine göndermiş, haber ve resimlerle, başta gelecek biçimde olaya önem vermiştir.

Olay karşısındaki tepkilerin sonucu şöyle özetlenebilir:

Partiler, işin bir an önce kapanmasını, hattâ halkın küstürülmemesini hesaplıyan bir hal içindedirler. Gericilik olayı büyütülürse oylara etki yapabilecektir. Bölgenin yöneticileri kendilerini suçsuz çıkarabilmek için, suç delillerinin yok olmasını da (savcı böyle düşündüğü için direnmiştir) suçlandırabilecek bir telâşla sorunu kapatmak istemişlerdir. Gazeteler, tuttukları kütlelere göre ya öğretmenleri savunmuş, ya da uydurma olaylarla onları suçlamak çabasına düşmüşlerdir.

Geriye gençlik ve öğretmen dernekleri kalmıştır. Onların haykırışları da, memleketten önce oy ilkesine bağlı partilerin "tedbirleri" ile elbette etkisiz bırakılacaktır.

Atatürk'ün devrimleri, işte elbirliğiyle, böylece yok edilmektedir. Buna, içindeki sayısız gerici öğretim üyesiyle, âciz ve ürkek üniversite uzaktan seyirci kalmıştır.

TAKKELİLER — Ramazan'da Maltepe Camisi yakınlarında oturanlar her gece kıyafet kanununun yaralandığına tanık olmuşlardır. Cami avlusunda takkeler satılmıştır. Caminin içinde, evde takke giyilebilir. Ancak, halktan bir kısım, camiye takke ile gelmeye, dönüşte de başlarındaki takkelerden adeta gurur duyarak, büyük bir rahatlık içinde ta aşağılardaki evlerine kadar takkeleriyle gitmeye başlamışlardır. Takkelerin yeşili, caddelerin soluk ışığı altında bile kendini belli edecek derecede parlaktı.

ÜNİVERSİTEYE BAKIN; — Türkiye'nin bugün bir numaralı Atatürk ve devrim düşmanı, Yassıada'dan yakasını kurtarabilmiş bir profesör, bir yandan yarının bir devletlisi olma, bir yandan da yeniden üniversiteye girme çabası içindedir. Üniversiteye girerse, Atatürk'ün kurduğu bu yapının içini de, dışını da benzeteceğini açıkça söylemektedir. Devletin büyük bir masasına kurulursa neler yapacağını varın düşünün.. Atatürk'ün hey-

(28. Sayfada)

dost

YENİ DİZİ SAYI: 4
CİLT : 15
ŞUBAT 1965
SAYISI 1 LİRADIR
"Sanatçıların Anıları"
Özel Sayısı

"dost" adı anılmadan yazılarımız aktarılamaz.

Sahibi:
Salim ŞENGİL
Yazı İşleri sorumlusu :
N. ŞENGİL
Başlık yazıları: **Ferit APA**
Ayda bir çıkar.
İdare Yeri :
Necatibey Cad. 22/3
Yenişehir - Ankara
Basıldığı yer :
Mars Matbaası — Ankara

Abonesi:
Yıllık 12 TL. Altıaylık
6 TL. Dış ülkelere bir misli.
İlân Şartları :
Santimi 10 liradır.
Arka kapak, 2 renkli 1.500 TL.
„ „ 1 „ 1.250 „
İç sayfalar 1 „ 1000 „
Sürekli olarak 6 sayı verenlere
% 10.12 sayıda % 20 indirim
yapılır.

KÜRDÜN MEYHANESİ

Yıllar var ki bu konu kafamı kurcalar durur. Beraberce acı ve tatlı yaşantılarımız bulunan sanatçılar aramızdan bir bir göçüp gittikçe de bu güzel anıların birgün büsbütün yok olacağı korkusu içime bir kor düşürür. Bunlar yazılmazsa yazık olacak, diye.. Bizden önce gelen sanatçıların bir çoğu yapıtları kadar anılarıyla da bugüne kadar gelmişlerdir. Ben de sanatçıların yapıtları kadar yaşantılarının, anılarının bilinmesi gereklidir, diyorum. Oysa bugün kırkını, ellisini süren bizim kuşağın anıları bir takım köşelerde sıkışıp kaldı, bir türlü gün ışığına çıkamadı. Ben şimdi dergide açtığım bu köşe ile bu güzel anılara ışık tutuyor ve unutulmamasına yardım ediyorum. Bu konu üzerine görüştüğüm arkadaşlarım heyecanlandılar, büyük bir ilgi gösterdiler. Böylece de en son dağıldığımız yerin adını sayfanın başlığı olarak seçtim. "Kürdün Meyhanesi". Elbet buradan önce: "Şükran Lokantası", "Buket", "Üçnal", "Yeşil Fıçı, "İstanbul Pasta Salonu" ve "Kutlu" gibi yerlerde geçen anılar da zamanla anılacak burada. Her sayıda iki üç yazı girecek bu başlığın altına. Birinde unutulan ya da bellekte yanlış kalan bir olay öbüründe düzeltilecek, bir yüzleşme gibi olacaktır. Anlatılan anıda geçen adlar, hiç gizlenmeden, olduğu gibi yazılacak. Yazılmalı ki zamanın ağır şartları, sanatçılar üzerindeki baskıları, bizi ölüm döşeğine kadar izleyen dosyalarımızın nedenleri; nasıl açıldıkları ortaya çıkabilsin. Bütün suçumuz, memleketimizi çok sevmek, insanlarını çok sevmek, edebiyatla uğraşmak, sosyal adaleti istemiş olmaktı. Çok şükür ki bugün bunlar anayasamızda var. Elbet birgün uygulanmasına da sıra gelecektir. Burada adları geçen arkadaşlarımın gönül koymamalarını diliyorum. Böyle olunca ancak, işin acılığı içinde bugüne kalan tatlılığı ortaya çıkacak. O acı ve tatlı anılar ise şimdi çok uzaklarda kaldı.

Selim ŞENGİL

ATLATMACA

O gece başka bir hava vardı "Kürdün Meyhanesi"nde. Yeni çıkacak bir derginin ana hatları görüşülüyordu. Şöyle toplumsal yönü bulunacak, şu düşüncelere yer verilecek, şunlara yer verilmeyecek, şiir yönü ağır basacak, gözünü budaktan sakınmıyan bir dergi, adı da MEYDAN olacaktı. Yazı İşlerine Fethi Giray'la Mehmed Kemal bakacaktı. Derginin mali gücü şöyle olacaktı: Kurucularla yazı ve şiirleri çıkacak olanlar onar lira ile katılacak, yalnız Şuphi Taşan her sayı için gerekli 3-4 top kâğıdı alacaktı. (O zamanlarda kullanılacak kâğıdın topu 15 liradan aşağı değildi.) Buna karşılık da Suphi Taşhan'ın şiirleri birinci sayfada çıkacaktı. Geceler ve geceler MEYDAN dergisi masaların tek konusu oldu. (Yıllar öncesi PANKART adlı hikâyemde bu konuyu enine boyuna yazdığım için burada kısa geçiyor, başka bir ucundan kaldırıyorum.) Ve en sonunda, birgün MEYDAN dergisi çıktı. Çıktı Ama "Kürdün Meyhanesi"nde yılların şiirinin bulunması gereken yerde, büyük harflerle dizilmiş şöyle bir duyuru vardı: "Suphi Taşhan gelecek sayıda." MEYDAN bir daha çıkmadı. ama "Kürdün Meyhanesi"nde yıllarca: "Benim çıkardığım Meydan dergisi.." "Nasıldı Meydan'daki şiirim?...", Meydan'daki yazımda söylediğim gibi..." diye söz konusu edildi MEYDAN dergisi.

Mehmed KEMAL

Bazı içkili yerler, lokantalar, kahveler, kulüpler vardır ki, gidenlerin kişiliğinden ötürü ün salarlar. Başka şehirlerde bu böyle olduğu gibi, Ankara için de vardır. Ben An-

kara'nın Kuyulu Kahvesi'ne, Samanpazarın'daki Fevaî Lokantasına, sazlı Şehir Bahçesi'ne yetişemedim. Ama "Acem"in Lokantası benim kuşağımın gitmesi ile ün kazanmıştır. Buraya "Acem", "Kürt", "Yeni Hayat" diye adlar konmuştur. Asıl adı "Yeni Hayat"tı. Fakat bu pek söylenmezdi. Daha çok bizler:

"— Kürd'e gidiyoruz. Acem'e gidiyoruz" diyerek giderdik.

Niye "Acem" denirdi, niye "Kürt" denirdi, burası açıkca belirtilemez. Bu adlar buranın demirbaş garsonları Mustafa ve Hafız'dan da gelmezdi. Gerçi Garson Mustafa bozuk şivesiyle biraz kürde çalardı. Ama nihayet bir garsondu. Fazla sözü geçmezdi. Hafız ise, abdestinde, namazında görünen bir meyhane garsonuydu.

Sahibinin adı Mehmet'ti.

Kafkasya'dan veya Azerbeycan'dan gelmiş bir göçmendi. Konuşması oralı göçmenlerin konuşmasıydı. Pek alışık olmadığımız için bu şiveyi yadırgardık. Mehmet'in konuşma biçiminden olacak, buraya "Kürt" veya "Acem" denirdi.

Mehmet bar garsonluğundan gelme bir kaç kuruş biriktirmiş, burasını bir ortağı ile tutmuştu. Kısa boylu, şişman, göbekli, gür saçlı ve kaşlı bir adamdı. Yuvarlanır gibi dükkânın içinde dolaşırdı. Hele ağzında pipo ile gezmesi garip bir yaratık özelliği verirdi ona. Bar garsonluğundan gelme alışkanlığı da paralı ile parasızı ayırmasına yarardı. Bizim devam ettiğimiz sürece bir çok ortakları oldu. Ama bu ortaklar gitti ve hep Mehmet kaldı. Dükkâna egemen damgasını vuran da oydu.

Ben buraya ilk defa Fethi Giray ile birlikte gittim. Daha doğrusu ikimiz de böyle bir içkili yer olduğunu, sanatcıların buraya uğradıklarını iyi bilmezdik. Biz ilkin, yine Posta Caddesinde -şimdi Şehit İhsan Kalmaz Caddesi - Palabıyık denen bir dükkâna giderdik. Buranın adı da "Palabıyık" değildi. Dükkan sahibi palabıyıklı biri olduğu için bu adı takmıştık. Üzeri kalın muşambalı küçük masalar ve tabureler bulunan bu dükkâna şarap içmeye gider, şiirler okurduk. Bir şişe şarap söylerdik. Şarabın yanında bize, mevsimine göre kırmızı turp getirirler, biraz avadanlık leblebi verirlerdi. Leblebi, turp veya benzeri mezeler bedava idi. Sadece şaraba para alırlardı. Küçük şişeler içinde satılan bir "Çiftlik" şarabı vardı ki, çok rağbette idi.

"Acem"e ilkin Fethi Giray'la birlikte gittim. Sene kaçtı iyice bilmiyorum. Ama çocukluktan kurtulup içkili yerlerde yadırganmıyacak bir yaşta idik. Buna göre yılını çıkarabilirim, ama ne çıkar. Caddeye girince, soldan birinciydi. Önü vitrin gibi camekanlı idi. Yarım perdeleri vardı ve içerisi görünmüyordu. Yaz olduğu için kapısı açıktı. İçeri girer girmez, soldan ilk masada iki adam Fethi'yi karşıladı. Daireden arkadaşları imiş - Fethi o zaman Postanede memurdu - ayağa kalktılar ve yer gösterdiler. Beni tanıştırdı. "— Şair..." dedi. Kıvandım. Hoşuma gitti. O zamanlar şurda, burda bir kaç şiirim çıkmıştı. Nerden görecekler, nerden bilecekler, diye düşünmedim. Ya "öğrenci" deseydi? Çok gücüme gidecekti.

Öğrenciliği sevmiyordum. Gerçi üniversite öğrencisiydim, yine de bir an önce kurtulmak istiyordum. Oturanların adını da söyledi. Birinin ki Enver, birinin ki Naciydi. Naci uzun yıllar bizimle arkadaşlık etti. Evlenince aramızdan ayrıldı.

İkisi de edebiyat meraklısıymış, dergileri izlerlermiş. Bizim şiirlerimizi de biliyorlardı.

Buyur ettiler.

Rakıları ve mezeleri vardı.

Birer kadeh geldi. Yeni mezeler ısmarlandı.

Sarmısaklı yoğurtla karıştırılmış, tavada koç yumurtasını orda gördüm ve yedim. Hâlâ arada bir bu mezeyi yerim.

Uzun bir dükkân. Sağda Amerikan Bar. Dükkânın sonunda merdivenle çıkılan bir bölme var. Bölmenin sonunda da mutfak görünüyor. Mezeler ordan geliyor. Amerikan barın tepesinde içki şişeleri. Barın içinde de bir adam oturuyor. Hesap ve paralar o adama götürülüyor.

Hesabı alan bu adam Acem Mehmet'ti.

Meyhane dumanlı ve gürültülü. Radyo iyicene gürültüye boğuyor ortalığı. Masalarda başkaları da var. Keyifli keyifli içiyorlar. Bazıları da geliyor, amerikan barda bir kadeh söylüyorlar, bir dikişte bitiriyorlar ve çıkıp gidiyorlar. Burda herkes birbirini tanır gibi. Alışkın şakalar yapıyorlar. Bu şakalar garsonlarla oluyor, müşterilerle oluyor, patronla oluyor. Bir yabancı benmişim gibi geldi. Hey gidi gençlik... burda sonradan ömrümün bir onbeş yılı geçmiştir. Felâketlerim, kıvançlarım olmuştur.-

İçtik açıldık, açıldık içtik.

Edebiyata vurduk.

Masamız yanımızdaki masayla birleşti. Yeni adamlar tanıdık, bu adamlar bizi tanıdılar.

Kapanırken, çıkıp gitmek istemiyorduk.

Şahap SITKI

Her çeşit insanın içine bir parça hayal getirir meyhane. Bir iki günlük tutkunlarına kendini vermez, kolay kolay içini de açmaz. Ama bir kez tutuldunuz mu, kaynak suları gibi, usul usul içinize sevgi, iyilik, dostluk duygularını salıverir. İstemeğe meydan bırakmadan verir. Meyhanede, yaşantımızın o kendiliğinden gidişi vardır.

Bunları, üç, dört yıl önce yayınladığım bir hikâyemden alıyorum. Oysa öyle düşünmüyorum şimdi. Diyorum ki, kişinin hayalinde eskilerin mezarlariyle yenilerin beşiklerinin yanyana durduğu bir yerdir meyhane.

Göçüp gitmişlerin mezarlariyle, dedim delikanlılığın o kendini beğenmiş hoyrat çağından başlıyarak tanıştığım ama artık aramızda olmayanların boy boy taş yontmalarını andıran dizisini bugün Posta Caddesinin birer Yitikler Galerisi halini almış ya Şükran Lokantasının oldukça karanlık bir köşesinde, ya da Acem Mehmet'in iki kirli taş basamakla çıkılan bir mağara karanlığına gömül-

düğüm ikinci bölmesinde gözümün önüne getirebildiğim içindir.

Bu yontma taşlar dizisi ne kadar çoğalır, ne kadar eskilerse insan yüreğine salıverdikleri sıpsıcacık sevgi de o ölçüde artıyor. Tek başına mutluluk çekilmiyor. Galiba Gide bunu söyliyen.

Yenilerin beşiklerinin dedim, ölümün yaşamı durduğu nerede görülmüş? Bir yandan, karanlık köşelerinde yontma taşların dizisi kabardıkça, bir yandan da onların alınyazıları da ötekilerine benziyecek olanların eski ekini hor görüp incecik bıyıkların, ya da koyu kara sakallarını kirli tırnaklariyle kaşıya kaşıya başlarını soktukları yerdir de meyhane ondan.

Biz ellisine basanların bu yitikler galerisinden pek çok anısı olacaktır. Bundan sonra elinize bir deste iskambil kâğıdı vereceğim. Bu iskambil kâğıdında birçok surat var. Bu suratlarlardan bir tanesi unutulursa, yitikler galerisinin, anılarla hafızanın kendi renkleri, kendi çizgileriyle çizmekte yarış ettikleri tablo tamamlanmış sayılmaz.

Ben, bizim kuşağın sanatımızda "Havariler Devri" olduğuna inanıyorum. Bunların çoğu yaşlanmış, biraz da kırık bir çocuk şimdi. Bir çoğu da yitikler galerisinde. Yüce, yiğit yaratılmış yürekleri sevmekti bütün çabaları.

İşte bunları yazacağım.

YİTİKLER GALERİSİNİN UNUTAMIYACAĞIM YONTUŞLARINDAN BİRİ

Sivas'ta askerdim.

Nedense Tanrıyı, dostu, düşmanı düşünmeden, öyle kendiliğinden geçen her günün akşamında tüketsiz, ağır bir ezgi yayılır yüreğime. Bunun adı ne yorgunluktur, ne tasa, bilinmez bir alınyazısı sıkışıklığı bastırınca bastırır, aman vermez bir kaçma duygusiyle başımı sokacak yüreğimin ateşini dindirecek bir yer ararım.

O gece de böyleydi. En sevdiklerimden birinin, Orhan'ın ölüm haberiyle yandım. Alay mahfilinde oturuyordum. Yalnızdım. Başım çatlıyacak gibi ağrıyordu. Dışarıda ovaya gece çöküyor, açık pencereden gök kargaların sesi geliyordu. Bir ara radyoyu açayım dedim. Radyoda, kalın erkek sesiyle Muhip Dıranas, sevdiğim şairin ölüm haberini verdi. Onun yüreğinin de pare pare olduğu konuşmasından belliydi. Şiirlerini okudu, yaşantısından parçalar anlattı. Ölümü güzelleştiriyordu konuşma. bir başka kişilik kazanıyordu dostum.

Radyo sustu. Uzak mesafelerin, yalnızlığın, unutulmanın ötesinde dostum, ruhlu, derin elâ gözleriyle bana bakıyordu. Sanki, birlikte yaşadığımız günlerdeki gibi şimdi haber salacak, sabah konyağını içmeğe gelsin, diyecekti, Acem Mehmet'e.

Ayiini karanlığı içine sokulduğumuz Acemin meyhanesinde onunla başbaşa verip içtiğim konyağın usul usul damarlarıma yayılışını asla unutmıyacağım. Şimdi ne zaman anı-

bir kadına ağıt

GÜLTEN AKIN

Sincap : Canlı kıpırtılı kuşkulu
Kadın : Bütün derdi bu sincap
Günlerce o döndü, sincap döndü
Yıllarca o döndü, sincap döndü
Birdenbire değil, (o dedikodu)
Bak ki kadındaki bol şaşkınlığa
Kendi sincabını kendisi yedi.

Birikip kokuşan duruk sulardan
Evetlerden kurtarırdı sincap oy
Dağlara vururdu, kadın ardından
Bir koşu tutardı can pahasına
Yaralı yıpranmış aşağılarda
Kurutur sarardı sincap oy.

Bizim evlerimiz saklı değirmen
Bizim kentlerimiz açık değirmen
Kadın ya savunur ya evetlenir
Bir kadın savunmaz, evetlenmezse
Dışarda tutarsa bir yanlarını
Olunmaz olunmaz sensiz olunmaz
Sıçrardı, kaçardı, saklanırdı
Canıydı kadının sincap oy.

Kadın yaşlanmıştı birinci sebep
Kadın yılgınlığa düşmüştü ah ah
Nerden gelir bu çağda intiharlar
Kadın sincabını öldürdü yedi
Kadın öldü, sincap öldü, öldü oy.

Gülten AKIN

larımı yoklasam, sahiden değer taşıyanların, bende en sür-git tad bırakanların onunla paylaştığımız dakikalar olduğunu anlıyorum. Vakitli içmek, akşamcı olup gece yarılarına değin bir masada saplanıp kalmak ona vergi değildi. Bir yerde uzun boylu kalmayı, hele kimi zekâ gösterilerine kalmayı hiç mi hiç sevmezdi. Zekâsı, hazırcevaplığa, kolay bulunur nüktelerden kanmıyacak değin yalındı. Bunu her zaman alışkanlık saymışımdır.

İnsanlardan kaçıp yüreğinin derinliğine gizlenen zerrece donuk, neşesiz görünmeden hiç kimse onca evrende birden düşünüyor, ikisinde de birbiriyle çelişen şeyler yapıyordu; biri insanlıkla umutlar evreni, öbürü yüreğinin evreni. İnsanlık uğruna yazılmış şiirden kendini anlatmak için ederdi. En zayıf anlarında bile yüreğinde kürek kürek ateş vardı. Son derece duygulu, son derece nazik yaratılmıştı. Akıllı, hakçı, uslu, yumuşak başlıydı. Kendine göre bir yolu vardı. Bu yoldan hiç ayrılmadan yaşadı. Kendi kusurlarına karşı da kör değildi. Herkese parlak, etrafındaki güzelllik dünyasına alâkalı görünmek için kendini yoruyordu. Bu yorgunluk içinde bile ruh yüceliğini yitirmeden daima atik, hazır, dost, sıcak, sadık görünüyordu. Suçu başkasının olan bir sefaletten utanç duyardı. Ruh saflığı onun değişmez seciyesi olarak kaldı. Yaşantısiyle eserleri onca birbirine bağlı bir başka ozan gösterebilir mi, bilmiyorum. İki evrende birden düşünüyor, ikisinde de birbiriyle çelişen şeyler yapıyordu; biri insanlıkla umutlar evreni, öbürü yüreğinin evreni. İnsanlık uğruna yazılmış şiirden kendini anlatmak için yazdığı şiire geçerdi. Başı şiir, hayal dumanlariyle yüklü tek başına kırlarda dolaşmayı pek severdi. Çevresine bağlı kalan, etrafındaki dünyayı seven, onun küçük olaylarına küçük eserlerine, doğal güzelliklerine, günlük yaşantısına yakınlık duyan bir şiiri dile getiriyor, yorgun, incelik dolu bir ozan. Göz kamaştırıcı ışıklar, düpedüz dile getirilmiş gözyaşı döktürücü acılar, iç ürperten heyecanlar yoktu. Her duygu hafifletilmiş, anılarını hikâyenin dinlendirici, soldurucu süzgecinden geçirilmiştir. Düşünceleriyle duyduklarına benzeri şiirde pekaz rastlanan kesinlikle yaşadı. Yapabileceği şeylerden çok bugün yaptıkları dikkate alınırsa, şiirinin görünüşü kişiyi çok sarsar.

Melih Cevdet, Sivas'a gönderdiği bir mektupta şöyle yazıyordu:

"Şimdi düşündükçe, içmesini, avareliğini bile haklı buluyorum. Haklıydı, diyorum, hayatını hiç kimseye satmadı. Keyfince, doğru bildiği yolda lüzumsuz küçük sıkıntılara boş verek, onlardan mümkün olduğu kadar uzak yaşadı. Şimdi onun çok istirap çektiğine de inanıyorum."

Mahfilin açık penceresinin önüne gittim. Korkulu gece bütün küçük alınyazılarını silip süpürmüş, koyu kurşuni ağırlığiyle bir o kalmıştı.

Başımı çevirdim. Camda dostumun yüzü gülümsüyordu. Artık üçgen biçimi gözkapaklarının koyu elâ gözleri kapadığı bu dost yüzün ardında, yıllarca önce, Ankara'nın o belli belirsiz esmer akşam saatlerinden biri geldi gözlerimin önüne.

Parlak yaz renklerine, canlı, cıvıl cıvıl yaşam kaynıyan dış dünyaya arkamızı çevirip Acem'in meyhanesine daldıktı. Suphi Taşhan'la İçimiz bomboştu. Karanlık arka bölmeye geçtik. O gün meyhanede bir değişiklik vardı: masa örtülerinin üstüne uzun ak kâğıtlar örtülmüştü. O günlerin canlı tanığı Hâfız sıpsıcakcık leblebiyle rakımızı getirdi. Cansıkıntısı havada asılı duruyordu sanki. Konuşmuyorduk. İlk acı yudumdan sonra cebimden kalemimi çıkardım. O uzun kâğıda Orhan'ın Ferhat ağasının değirmenini çizmeğe koyuldum. Pek acemiyimdir bu işlerde. Ama, çizdiğim resimde gene de sıcak bir taraf vardı. Değirmen burcu burcu dul kadın kokuyordu.

Suphi'nin de hoşuna gitti bu oyun. "Destan Gibi" yeni yayınlanmıştı o günlerde. Kocaman hâfızasiyle bana yardım etti. Islak değirmen damının ardına Koru dağlarını da karaladık. Giderek mısrağlar yazdık, renkli kalemlerle "Ne bu dağlar Koru Dağları", "Ne bu değirmen Ferhat Ağanın", "Ne de bu türlü hazin." (1)

Birden, gölge gibi daldı Orhan içeri. Uzun kahverengi ceketini giymişti. Parmaklariyle ütülediği gri pantolonun paçaları daha da daralmıştı. Boynunda, her zaman zevkini, inceliğini ele veren bir boyunbağı vardı. Neylesin gücü ona yetiyordu. Güzel erkek elinin cigara tuttuğu parmakları her zaman sapsarıdır. Muattar hanımefendiye kalırsa bu, parmaklarının uzunluğu dikkati çeksin diyedir.

İkimizin de yanağından birer tutam alıp çöktü. Üşümüşcesine başını hafif içeri çekiyor, bu da kamburunu büsbütün arttırıyordu. İçkisi gelinceye değin gözlerini kırpıştırdı durdu. İlk yudumu içip ellerini oğuşturdu. O zaman dikkat etti uzun ak kâğıttaki Koru dağlariyle Ferhat ağanın değirmenine

Dudakları yediveren bir gül gibi açıldı. Sevgiyle yüzümüze baktı. Suphi kadehini kaldırdı:

" — Ferhat ağanın şerefine Orhan!" dedi.

" — Hayır, Destan Gibinin şerefine." dedim.

— Hepsi bir kapıya çıkar." dedi Suphi.

(1) O günlerde hâfızamda nasıl kaldılarsa bu mısrağları gene öyle yazıyorum.

Fahir AKSOY

Kürdün Meyhanesi (Yeni Hayat Lokantası) Bir Sanat Kulübü, bir dertlere deva otağı idi. Orasını çok severdik; Evimiz gibiydi; 15 yıla yakın bir zaman devam ettik.. Her şey gibi bir gün o da son buldu. Ama anıları bütün tazeliği ve heyecanı ile içimde yaşamakta.. Aşağıda okuyacağınız hikâyemsi yazı, oranın demirbaş tiplerinden bir kaçını sizlere tanıtacaktır.

ALİ NİZAMÎ BEY :

— Limit doldu, oğlum Şinasi! dedi.

Ali Nizamî beyin yüzü kızarmıştı.

Her halinden fena halde öfkelendiği belliydi.

Şinasi:

— Ama bakın üstadım, zatialilerine borcum otuz iki buçuk lira, iki buçuk lira daha verdiniz mi eder 35 lira.. Hem siz buçuklu alacakları sevmezsiniz ki.!"

Ali Nizamî bey oralı olmadı. Önündeki şarap bardağından bir iki yudum içti. Masanın öte ucunda baş yemekle meşgul soluk evkaf müdürlerinden Ata beye dönerek :

— İşte böyle kardeşim, artık bizden geçti. Genç bir baytar olarak hayata atıldık, anlaşıldı mı efendim, ola ola bankacı olduk.Bizim memlekette ihtisasa, mihtisasa kulak asılmaz. Tıp doktorundan sigorta prodöktörü; bilmem mühendisten maliyeci gibi birbirine taban tabana zıt işler yaptırırlar. Şimdi Paris'te olan ressam Fikret Mualla'nın başına gelenleri bilirsiniz tabi... Adamcağız Alman Güzel Sanatlar Akademisini birincilikle bitirmiş, memleketine faydalı olmak üzere koşa koşa gelmiş, Maarif vekaletine müracaat etmiş, ne teklif etmişler beğenirsin, Kadro yetersizliği sebebiyle şimdilik Ulumu Diniye müderris muavinliği. Adamcağız aklını kaçırmış ve soluğu Mazhar Osman'da almış.. İyileşince de ver elini paris... Gidiş o gidiş, halâ orada.. Valla ben sana bir şey söyliyeyim mi Ata bey, uzun lâfın kısası, bu dünya'da gemisini kurtarana kaptan diyorlar.. Eh.. yaş ta elliyi geçti hani, şunun şurasında tekaütlüğe de bir şey kalmadı. Alır başımı giderimı otuz senedir hasretliğini çektiğim İstanbulcuğuma.. Harbi umumi, derken efendim İstiklâl harbi, gençliğimizden de bir şey anlayamamıştık yaa.. Bendeniz Çengelköyünde...

Şinasi sözünü kesti:

— Abi, dedi, siz gençliğinizde hiç para sıkıntısı çektiniz mi?

— Çektik, ne olacak. Yani zatiâlinize tediyatta mı bulunmaklığımız icabetmekte..

— Hayır, hayır, aklıma geldi de şöyle bir sorayım, dedim..

Ali Nizamî beyin gene yüzü kızarmıştı. Gene sinirlenmişti.

— Oğlum Şinasi efendi, dedi, sen şu votkanı içtin mi? İçtin, iyi! Kuzum allahaşkına işin gücün yok mu senin?

— Yok abi gideceğim gitmesine de.. Ajanstan dün altıncı defa koğuldum.. Matbuat Hazretleri adında bir kitap yayınlamak istiyordum.. Hazırlıklarım da tamam.. Yalnız İşte falanca bankayla fişmanca Vekâletten gidip reklâm paralarını alacağım ama otobüs gibi, pul parası gibi bazı masum masraflarım var da...

— Allah allah! sözü evirip çevirip gene paraya getiriyor. Yok evlâdım yok dedik, anlaşıldı mı efendim, hem senin kredin de tamamlandı. Benim Çengelköylüğümü tutturmayın allahaşkına..

Tam bu sırada meyhanenin devamlı müşterilerinden Fazıl'ın kapıdan görünmesiyle masaya yaklaşması bir oldu. Telâşlı bir hali vardı.

Fazıl:

— Maşallah beyfendi, kaç gündür görünürlerde yoktunuz, nasılsınız, vallahi meraklanıp duruyorduk.

— Yok canım hasta falan değilim; yalnız yengeniz hanım, gene o nefis yemeklerinden birini yapmış, ağzınıza lâyık, enginarlı kuzu pişirmiş, yanında hindibağ salatası, anlaşıldımı efendim, arkasından da evde kesilmiş erişte.. Eh olmuştu yani.. Biraz fazla kaçırdık galiba, hafif bir sui-hazım, biraz da isal; anlaşıldı mı efendim, oysa yağı da Urfa'dan getirtmiştik ama..

Fazıl çekingen bir sesle:

— Şey, beyfendi, çok acele on beş liraya ihtiyacım var. Onu istirhama geldim. Akşama takdim ederim.

— Hoppala al birini, vur ötekine.. Yahu ben hacıağa mıyım, yoksam bankonot fabrikası mı? Ben neyim ben? Şuraya bir kadeh zıkkımlanmağa geldik; zehir etmeyin yahu!

Fazıl'ın bu çok sert çıkışmadan canı sıkılmıştı. Yüzünün gerilmesinden belliydi.

Ali Nizamî beyin bedeni gibi ruhu da ipince bir adamdı. Ne de olsa İstanbul'da doğmuş, büyümüş bir paşa zadeydi; ileri gittiğini anladı.

— Nedir bu telâşınız? Tam yumurta kapıya gelince mi beni arar bulursunuz. Otur, hele bir kadeh bir şey iç, kendine gel...

Ali Nizamî bey sözünü bitirir bitirmez, bardağına sarıldı, bir iki yudum içti. Sanki bir şeyden kurtulmak istercesine hızla Ata beye döndü:

— Ha.. nerede kalmıştık. Evet, İstanbul'da denize nazır, artık boğazda mı olur Kadıköyde mi olur şöyle iki odalı bir yer tutar, ahır ömrümüzü orada geçiririz. Zaten ne olacak bir köroğlu, bir ayvaz..

Vakit öğleye yaklaşıyordu. Meyhaneye yeni yeni müşteriler geliyor kimi, Ali Nizamî beyi başıyla selâmlıyor, kimi de "afiyet, şeker olsun gibi sözlerle iltifatlarda bulunuyorlardı. Fazıl votkasını ısmarlarken şinasi yalnız garsonun duyacağı bir sesle:

— Bana da bir tane, dedi.

Kırk yılın halimesi garson kanbur hafız:

— Kimden? diye sordu.

Yüksek sesle sorulan bu soru Şinasi'nin canını sıkmıştı. Bir an duraladı. "Kendimden" dese parası yoktu; "Nizamî beyden" dese ona da cesaret lâzımdı.

Ali Nizamî bey sinirli bir sesle:

testi

Tansıktır suyun dibinde testi,
Uyanık tutar kendini yargı gecesinde.
Sönüp bitecek bin yıllık anısı yarın,
Gözetliyen gözlerin, yapan ellerin.

Dingin, gömülü durur kayalar içinde,
Yüzünde gölgesi bir çam teknenin,
Ses o ses, içinde karşı koyan güç.
Kime anlatacak şimdi, kimden soracak?

Özdemir İ N C E

— Kimden olacak canım, tabii bizden..

Bu şinasi de çok oluyordu artık. Hem sabahtanberi bedavadan içiyor, hem de her vesile ile para istiyordu. Ali Nizamî bey "Ne oluyoruz yani, yoksa bizi enayi yerine mi koyuyor" diye düşünse haksız da sayılmazdı. Hoş, Şinasi'nin de Dünya niymetlerinden faydalanmağa hakkı yok değildi. Borçsa, borcunu ödüyordu. İçki ise, onu da paralı günlerinde herkeze ısmarlardı. Bu kadar hiddete değer miydi?

Fazıl:

— Nizamî abi, hani siz geçenlerde umum müdürün bir hikâyesini anlatmıştınız. Bir misafiri varmış ta gitmek isteyince, "kalın diyorum oturmuyorsunuz" diye başlayan bir hikâye.. Onun sonu nasıl bitiyordu.

Sabahtanberi, bankadaki bir takım uygunsuz işlerden tutun da, tez' gâhta ileri geri konuşan daykoya, garsonlara oturduğu apartmanın kiracılarına, caddede itişip kakışan, sözüm ona, şakalaşan hammallara, yerli yersiz daha bir sürü şeylere durmadan sinirlenen Ali Nizamî bey kahkahayı bastı. Gülmekten alı moruna karışıyordu. Artık buzlar çözülüyor demekti. Bu işe en çok sevinen Şinasi olmuştu. Tepeler aşılmış, ufuk görünmüştü. Şimdi bütün mesele neş'esinin devamını sürdürmekteydi. Son kozlar oynanmalıydı.

Ali Nizamî bey :

— Oğlum Fazıl efendi, o hikâye anlatıldığı kadardır. Başı, kıçı yoktur.

Bu ara neş'eli bir halde ikinci hikâyeye başlamıştı. Çok severdi konuşmasını Gerçi Şinasi de ondan aşağı kalmazdı ama Ali Nizamî beyin iktisadî üstünlüğünden olacak, onu, bastırırdı. O sıkıntılı, asabî hava kaybolmuş, cünbüşlü anlar gelmişti. Komşu masalar da kulak kesilmiş, Ali Nizamî beyin açık saçık hikâyelerini dinliyorlardı. Arada sırada "İçin çocuklar için. Bu Dünya'ya bir daha geleceğimiz yok, insan anını yaşamalı, anlaşıldı mı efendim, için, için.." diye ikramlarının dozunu yükseltmişti.

Şinasi birdenbire ayağa kalkarak:

— Eh bana müsaade, dedi.

Ali Nizamî bey Şinasi'nin kolundan tutarak:

— Canım, efendim, iç bir kadeh daha.. Gitmenin sırası mı şimdi? Saat on ikiyi geçti. Paydos saatinde de iş görülmez ya.. Sen hele bir otur.. allah allah, senin o makbul, o muallâ arzunu, muhterem Fazıl beyfendinin emirlerini yerine getirmek için biz Dünya'ya geldik, anlaşıldı mı efendim, elbet bir kolayına bakarız.. Ölmedik ya..

Şinasi hâlâ ayaktaydı. Dayatıyordu. An gelmişti. Biraz sonra şartlar değişebilirdi. Ali Nizamî bey cebinden eski ama temiz bir defter çıkartarak:

— Hernekadar yirmi seneden fazla zaman oluyor ki, şu defterde bakiye alacak yekûnu bir hayli kabardıysa da sizler verirsiniz, sizler kökten sürmesiniz. Asalet her tarafınızdan şapur şapur dökülmekte... Hadi hadi sen hele bir otur, sonrası kolay.. Efendim, ben, elhamdüllah varlıklı bir insanımdır, borç vermesine veririm amma meselenin en mühim noktası şudur ki, borç zamanında ödenmeli, "iade-i itibarda" bulunulmalı. Yoksaaa...

Şinasi oturdu. Kadehler tazelendi. Bu meyhanenin meşhur mezelerinden bayır turpu ile leblebiler yenilendi. Ali Nizamî bey "bir dakika" diyerek helâya doğru yollandı. Bunun manasını bilen bilirdi. Yani bu, şu demekti ki, herkezin içinde para vermekten kaçındığı ve cüzdanının içinde kaç lira olduğunun bilinmesini istemediği için ödeme kenefle mutfak arasında olurdu. Öğütler, nutuklar orada çekilirdi. Vadesinde ödenmediği takdirde bir daha kırk para verilmiyeceği tehdidi orada yapılırdı. Önce Şinasi, sonra da Fazıl çağrıldı. Yirmi yirmi beş dakikalık bir "muameleden" sonra hiç bir şey olmamış gibi ama yüzünün hatları gene sinirliliğe dönmüş olarak masaya gelirken ayakta şarap içmekte olan daygo Ali Nizamî beyin yolunu kesti:

— Beyfendi, dedi, allahın inayeti ile önümüzdeki mübarek cuma günü bizim müteveffa valde için mevlût okutacağım da.. affınıza mağruren..

— Kısa kes..

— Yani şunu siz kıymetli ağabime bilâkis arzetmek isterim ki, efendimiz bir kart yazmak lutfunda bulunursa, bankadan bir kaç kuruş borç almak istiyorum.

Ali Nizamî beyin yüzü gene kızarmıştı. Gene sinirlenmişti.

— Zaten kaç defa şu meyhaneye gelmiyeyim diye and içmiştim ama olmuyor işte.. Eş dost geliyor, bir iki lâf atıyoruz. Ama illallah artık, Kart mart yazamam. Kime yazdıysam zamanında ödemedi. Duçar olduğum mahcubiyeti bir ben bir de allah bilir. Yazamam...

Ortalık gene karışmıştı. Ali Nizamî bey müthiş sinirli bir halde masaya dönmüştü. Ver ardı ardına nutuklarına başlamıştı. Vermesine verecekti. Kartı da verecekti. Daha başkalarına borç ta verecekti ama o bir nev'i bu sinirlenmelerden, çıkışmalardan zevk alır ve aslında hiç bir isteği geri çevirmezdi.. Eninde sonunda verirdi.

Ya masaya yeni gelmiş olan Orhan, Ali Nizamî beye dönerek;

— Beyfendi demin Dayko ile konuşurken and-içme kelimesini kullandınız. Bu, bana Baki'nin bir beytini hatırlattı; Müsaade ederseniz söyliyeyim. Orhan'ı çok severdi. Onun için "efendi adam, osmanlı terbiyesi görmüş adam" derdi. Gerçi şiirlerinden hoşlanmazdı ama.. "Bu çocukta iş var" demekten de kendini alamazdı. Bakî, adını duyunca üstelik Orhan'ın ağzından duyunca yeniden neş'elendi ve daykoyu unuttu.

— E söyle bakalım Orhan bey oğlumuz. Söyle de şu ufunetli hava kaybolsun. Biraz da sanattan dem vuralım.

Orhan, kalın sesi ile yavaş yavaş beyti okudu:

Bakî, bey içmeğe andiçti demişler

Deli mi ki, o mey dururken içe andı

Ali Nizamî bey sevincinden deliye döndü ve şair olmak isteyip te niçin olmadığının hikâyesini anlatmağa başladı. Hikâyelerini felâket denecek derecede uzatır, nokta, virgül nedir bilmezdi. Bu çok uzun sürebilirdi ama allahtan meyhaneci kürt Mehmet'in gelip:

— Nizamî abi, elektrik tahsildarı geldi, bulup buluşturup ödeyememiştik, ceryanı kesecekler, eğer mümkünse..

Demez mi?

Devam edecek

Mehmed KEMÂL

aslanlar da bağırdılar

Nasırın ne kutsal, ne değerli
Herkesin nasırı gibi,
Bir gün gelip bastılar.

Bir pencere önünde duracaksın,
Burdan baslayacak yaşantın,
Tam yedi yıl.
Yani yedi çarpı oniki,
Oniki çarpı otuz,
Otuz çarpı yirmidört.

Alanlarda bağırdılar,
Senin gibi yaşa diye...
Kiminin kahramana çıktı adı,
Kiminin vatan hayınlığına,
Kalabalıklar umutlu, kıvançlı,
Yaktı, yıktı, parçaladı.
Ayrıntı yok sandın aranızda,
Oysa bastılar ayağına,
Nasırın ne değerli, ne de kutsal.

bir şak gece

Belli, karanlıklarda bir ıslıksın,
Bölmüşsün iki şak geceyi;
Büyü kollarında, sesimde ısın
Ne iyi!

Ak güvercinim,
Gagası kınalım benim;
Hoyrat yellerin uçurduğu
Doğuştan yaralım benim.

Sözcüktü, söylevdi, demeçti,
Usandım, yetiversin!..
Sen üstüne şiirler söylenen değil,
Aslında şiirlersin.

Yazmış nice nice kalemler
Uzun parmaklarda,
Mısralar özünü, biçimini bulmuş
Böylesine aşklarda.

Yılların ötesinden gelen
Geniş çizgisi sevginin,
Nefes olsun, tel olsun musikide
Tanımı bulsun ezginin.

Sen, seni düşünme nedir bilmezsin,
Heykeli olmaz mermerden,
Mıhlanır kalır kafada
Bir yerlerden.

türküsüz çağ

Boşuna çağırışın
Gecenin ortasında gündüzü,
Karışmış yüzündeki aydınlık
Başka gökyüzü.

Türkülerini yitirmişin,
Yenicesi aradığın;
Eskittin yaşantınla hepsini
Türküsüz çağın...

Süzülmüş ince çevrelerden
Ak sürahilere doldurulmuş,
Adımın, yürüyüşün, duruşun
Defterlere dürülmüş.

Sen, o eski sen değilsin,
Artı nerde!..
Kavgaya hazırsın ama,
Açılmadı perde.

mehmed kemal

1

"Şiir her çeşit kavramın dışında, kendi buyruğunu kendi sürdüren bir yaratma biçimidir.. Bir şiirin ileriliği geriliği kavramlara değil, yapısına bağlıdır."

YAZIŞ

SEVGİLİ NERMİN ,

Önce neden kendimi çıkmazlara doğru zorladığımı soruyorsun. Sonra da, **İkinci Yeni'nin olmıyacağı önceden belliydi,** diyorsun. Senin, **Batı'ya vereceğini vermiş,** Memet Fuat'ın da **posası çıkmış** dediği (Bugün dergisini o posası çıkmış şiirle dolduruyor) şiiri bırakıp, bu kez de "bizim çoktan tükettiğimiz bir şiirin çizgisinde yürümek" istediğimi soruyorsun. Anlatayım.

Biliyorsun, ben hep şiirle uğraştım, yeryüzünde de bundan güzel bir işin olabileceğine inanmıyorum. Bu benim inancım. Şiirle uğraştım ne demek? önce bunun üstünde durmak isterim. Buna şiirin enini boyunu araştırdım, olanaklarının ne olabileceğini denedim, nerede başlayıp nerede bittiğini, nerelere değin uzanabileceğini bilmek istedim diyebilirim. Bugünedeğinki çabama salt bu sözle bile bakabilirsin. Buna sen de birçokları gibi **çıkmazlar alanı** gözüyle bakıyorsun. Oysa ben bunda hiçbir çıkmazlık bulmuyorum. Bulmuyorum, çünkü şiiri aramaktan çıkmadım. Eskiden şiiri erdemlerin, doğruların, kısaca düşünlerin yaptığını sanırdım, nitekim 1940 kuşağı da böyle anladı. Bu bugün de pek çokları için değişmiş değildir. Ben bildiğin gibi, artık orada değilim, oraya döneceğimide de sanmam Şiir en az bir on yıldır benim için her çeşit kavramın dışında, **kendi buyruğunu kendi sürdüren** bir yapı, bir yaratma biçimidir. Düzyazıya karşı, düzyazıda anlatılmıyanın yanındadır. Bir şiirin ileriliği, geriliği kavramlara değil, yapısına bağlıdır. Bir on yıldır şiiri ben böyle anlıyorum, bugün de bunun dışında anlamıyorum. Yazık ki başlangıçtanberi bunu böyle anlamıyordum, bir takım düşünceleri, kavramları, herşeyden önce de özgürlük, toplumsallık gibi kavramları şiire koymakla ya da bu kavramların ozanı olmakla (toplumcu ozan) olunacağına inanıyordum. Bu bütün Cumhuriyet çağının bir düşüncesiydi, ben de bunun dışına çıkamadım.

Batı şiiriyle ilgim arttığı ölçü de, şiirin bu olmadığını öğrendim. Şiiri kalıcı yapanın herşeyden önce kendi yapı özelliği olduğunu anladım. Buradan da hiç ayrılmadım. Batı şiiriyle alışverişim bana bunu öğretti, bu bakımdan da Batı şiirine borcum büyüktür. Benim şiirle yakından ilgilenme çağımın ilki gözüyle bakabilirsin buna. Bu bugün Türk şiirinin yaşadığı bir çağdır da. Batı şiirini bilenlerin, bizde ona benzer bir şiiri görerek sevinenlerin çağı da diyebilirz buna Batılaşan bir şiir. Batıyla at başı gittiğini söyledikleri şiir. Hepimizin sevdiği şiir. Ben bir bakıma buraya gelmek için savaştım da diyebilirim. Bir dille yetinmeyip ikinci bir yabancı dile sarılışımın nedenini de buraya bağlayabilirsin sanırım. Ben buraya toplumumuzun isteğine, ilkelerine uygun olarak geldim. Batılaşmak isteyen bir ülkenin bir bireyidim. Onun ölçüsünde de ben Batılaştım. Yazdıklarım Batı dillerine çevrildiği vakit, onlardan ayrı bir şiir koymadığımı doğruluyor. Bunu pek çok ozanımız için de söyleyebiliriz. En başta da Tanpınar, Dranas, Tarancı ve bugünküler var. Öyle sanıyorum ki benden öncekiler de böyle bir yere gelmeyi amaç edinmişlerdi. Oktay Rifat'la Anday bu yeri en çok hak edenlerden biri gibi görünüyor da diyebiliriz : **Batılı ozan.**

Benim ikinci dönemim diyebileceğim yerse, bu B a t ı l ı o z a n a karşı çıkmak. **Bir türk ozanı olmak.** Buraya da, Batıya karşın, Batı'lı olmakla varılabileceğine inanıyorum. **Batılı benim yazdıklarıma doğrudan doğruya, bir Fransızsa, bir Alman'ın şiirine, bir Alman'sa bir Fransızın şiirine bakar gibi bakmasını istiyorum.** Buraya, **Batıya karşın Batılı olmakla** varılabileceğini söyledim ama, bunun ilkelerini, yöntemini saptamış da değilim, henüz. Bir formülünü bulduğumu söyliyemem. Ama ben kendimi şimdi böyle bir yerde buluyorum. Bunu başarıp başaramıyacağımı zaman gösterecek. Yalnız ben mi buradayım sonra? Türkiye de burada. Türkiye de artık bağımsız bir siyasi ekonomi istiyor. Kısaca ulus olmak istiyor. Az gelişmiş ülkelerin kuracağı Üçüncü Dünyadaki yerini almak istiyor. Ben de ozan olarak böyle bir dünyada yerimi almak istiyorum, o kadar. Sen bunda **çıkmazlık** buluyorsun. Benim yine kendimi bir çıkmaza attığımı söyliyorsun. Bence bunda bir yanlışlık yoktur, olsa olsa buraya gidişte, yani Batı şiirine karşın Batı şiirine yönelişte bir yanlışlık olabilir. Ama beni ilgilendiren şimdilik benim böyle bir yerde oluşumdur. Öte yandan, ben böyle bir yerde olduğumuzu bilelim diyorum, bunu yerine koyalım diyorum. Başka? Başka hiçbir şey.

Gözlerinden öperim.

İLHAN BERK

2

"Türk hayatını yaşamalı. Bütün sorunları ile, güzellik ve çirkinlikleri ile. Değişik olan bize ait olan hayatımızdır. Onu yansıtan şiir, özgür bir şiir olur."

MALAR

SEVGİLİ İLHAN,

Neden kendini hep çıkmazlara doğru zorlarsın. Batıya vereceğini vermiş, çoktan gücünü yitirmiş bir şiiri bize aşılamak istedin, olmayacağı önceden belliydi. Şimdi de bizim çoktan tükettiğimiz bir şiirin çizgisinde yürümek" istiyorsun. Oysa Arap ve Fars mitologyalarına dayanan bir saray edebiyatı bizi besleyemez artık. Eski şiirimizi okumalı, eleştirmeli, o hayat görüşünü anlamağa çalışmalı, ama devam ettirmek mümkün değil. Ahmet Hamdi Tanpınar'ın XIX Yüzyıl Türk Edebiyat Tarihinin ön sözünü oku, çok güzel anlatıyor bunu.

Bugün Batıda senin gördüğün ulusal duvarlar yok, ve gitgide daha da yok oluyorlar. Şüphesiz her dilin kendi özellikleri var, ama Mallarmé Edgar Po'eun etkisini. T. S. Eliot Jules Laforgue'un etkisini duyuyor, Neruda'nın, Gabriela Mistral'ın Yevtusenko'nun şiirini Batı şiiri çevresi içinde değerlendiriyoruz, uluslararası bir kaynaşma var, ve bu yüzyılda başka türlü olmaz. Sanata demir perde çekmek olacak işlerden değil, bunu bizler yapmışız bir zaman, Fatih'ten hemen sonra, ama bugüne değin yaptığımızın kahrını çekiyoruz. Fatih çağının bütün fikirlerine açık bir kişiydi, bütün gücü ile Batıya gelip dayandığı halde onun arkasından yürüyemedik. Galileo'yu, Kopernikus'u Kepler'i, Luther'le Calvin'i, yok saydık, sanattan ekonomiye hayatın bütün yönlerini dokuzuncu yüzyılın seviyesinde tutmak istedik, ancak savaşa yarayacak araçları almakla yetindik. Bugün de mi bunu yapalım? Bir zamanlar hayranı olduğumuz Araplar, Acemler de batılaştı artık. Biz bize benzeriz derken kime benzeyeceğiz?

Bugün Türk şiirini yazmak o kadar zor değil, sanırım - sadece Türk hayatını yaşamalı, bütün sorunları ile, güzellik ve çirkinlikleri ile. Değişik olan, bize ait olan hayatımızdır, onu yansıtan şiir özgün bir şiir olur. O şiir de geleneğini kurar. Belki bunu yaparken geçmiş şiirimizin bazı özelliklerini yenilemek de mümkün - siz şairler denemesini yaparsınız. Ama işe bugünkü hayattan değil, dünkü sanat biçimlerden başlarsanız, çabucak bir çıkmaza saplanırsınız. Nitekim sen daha bir giriş noktası bulamadın. Aslında bugün Batı-Doğu diye düşünmek bile yanlış, tek dünyada yaşıyoruz, ancak şu var Batıda bazı şeyler daha önce başlamış. Batıda işlenmiyen konu yoktur dünyada, Batı sanatında yeri olmayan biçim yoktur, yok biz aynı yolu başlangıçtan kendi kendimize geçeceğiz dersek, kaybedecek bin yılımız yok. Hiç aldatmıyalım kendimizi, romandan başka bir roman, dram ve güldürüden başka bir tiyatro, büyük akımlar dışında bir şiir, bir resim türetecek değiliz. Ama bunların içinde, senin deyiminle, kendi çizgimizi bulup devam ettireceğiz. Ulusal olmayı, toplumcu olmayı, bizden önce Batı denedi, bunların dışında dünyanın tersine giden bir yol arasak ve bulsak da - ne çıkar? Özgün olmak bu değildir.

Bir de bunu soralım - eskileri okumuyorsak, neden okumuyoruz? Onlar bize dayanak olacak bir gelenek, bir sanat yarattılar da biz ille görmemek için mi direniyoruz? Türk hayatını eleştirmediler onlar. Hiciv ve methiye eleştiri değildir. Saray, av, içki, vuslat, bunlar yapma konulardı, ve bizleri usandırıncaya kadar tekrar edildi. Gül ve bülbülden, nar ve bademden hayır kalmadı. Ama dediğin gibi, okuyalım, bunları, düşünelim, değerlendirelim, yine Batıdan öğrendiğimiz değerler çevresi içinde yapacağız bunu.

Dergilerdeki çevirilere gelince-buralarda da dergiler çevirilerle dolu, izlenmeyen bir edebiyat yok, yeni Afrika edebiyatları bile çevriliyor. Her kes her şeyi bilmek istiyor, kimse bunun önüne geçemez.

Bir Lâtin Amerika resim ve heykel sergisine gittim, sanatçılardan biri (Sergio di Camargo) orada idi. Baktım hiç bir yapıtın nereden geldiği belli olmuyor, bakınca şu Venezuela'dan bu Brezilya'dan demek mümkün değil. "Oysa" dedim Camargo'ya." bizde kıyametler kopuyor, ille kimsede olmayan bir sanat yaratacağız diye. Öyle istiyorlarmış bizden, Batı eleştirmenleri "Güldü." Yani sizden folklorik bir sanat mı istiyorlar, sadece dedi. "Ou blen des Turqueries?" Daha sonrası Yunanlı Takis'in yapıtlarını da gördüm, bir Phidias ile ilgileri yoktu pek, ama büyük şehrin sokaklarındaki trafik ışıkları, damların üstündeki televizyon antenlerini andırıyordu. Kimse ona "Restez Grec" diye bağırmıyor, ama bugünün hayatından özgün yapıtlar çıkarıyor.

Bizler her şeyi öğrenmek, bilmek zorunluğundayız. Kendimizi de Batıyı da. Her şey'in başlangıcındayız. Dünyaya bilerek bakmalıyız.

Gözlerinden öperim.

NERMİN MENEMENCİOĞLU

"Ayak Bacak Fabrikası'ndan bir sahne

özdemir nutku

Biçimin özü getirdiği doğru. Ama bu söz yanlış anlaşılmamalı ortada bir yazarın öz kaygusu yoksa, hangi biçimi denerse denesin bir şey olmaz. Biçim, yazarın kullandığı gereçlerden biridir. Bir son değildir, hele bir erek hiç değil... Yazar düşündüğünü en iyi şekilde ortaya çıkaracak gereçleri biliyorsa, biçim o zaman özü getirir. Demek istediğim şu: yazarın biçim kaygusuyla kendini sınırlamaması ya da önemli olan özü kapsamadan biçimlerle kendini bağlamaması gerekir. Genel olarak, ülkemizde, biçimlere bağlanma, çeşitli biçimleri totemler durumunda "orm"laştırma eğilimi var. Her biçimin kendine özgü bir gelişimi, kendi türünde bir özelliği olduğuna göre Epik Tiyatro, Uyumsuz Tiyatro, gerçek - üstücülük, simgecilik gibi özellikleri bayrak yapıp mutlaka bunlardan birinden birini kullanmak şartmış gibi davranmak ancak özentilerin getirdiği tutumlar... Doğru olan, yazarın kişiliğine paralel ve düşüncesine oranlı, çağına uygun biçimi kapsamasıdır. Genç oyun yazarı, **Gerd Oelschelegel,** gerçek tiyatro yazarını şöyle anlatıyor: "Bu hercümerci gidermeğe yardımcı olmak için yıkılıştan sonra da, güç alanlarının değerlerini yeniden kurmak gerekli. Biz bir takım çizelgeler, şifreler, özlü sözler, gerçek - üstücülük, soyutçuluk, fizik - ötesi sınırlar istemiyoruz: biz insanı kapsıyacak tiyatroyu istiyoruz." **Oelschlegel,** haklı olarak, önce insanı kapsıyacak tiyatroyu öngörüyor. Bu öyle bir tiyatro ki, "ism"lerin tuzağından uzak, öz ile biçimi birbirine en iyi şekilde kaynaştıran tiyatrodur.

Sermet Çağan'ın "insanı kapsarken" seçtiği biçim, özü aydınlatmakta ve görevini yerine getirmektedir. Çünkü yazar, anlatacağı olayla seyirci üzerinde ne yolda etki yapması gerektiğini aramış, bulmuştur. **Çağan'**ın anlatacağı olayın niteliğini kesin çizgilerle seçmiş olması, kendi yetenekleri ölçüsünde en doğru biçimi elde etmesini sağlamıştır. Olayı, bir hikâyenin uyuşturucu ve ninnili düzeniyle değil, huzur bozucu, uyandırı-

Horoz Totocuların Ayakları Bacakları Balıkları Falanları Filânları

"Ayak Bacak Fabrikası"ından bir başka sahne

cı, soğuk duşlu durumlariyle vermeyi gerekli bulan **Çağan**'ın **Ayak - Bacak Fabrikası** görevi oranında önemli bir eser... **Çağan**, Fransız düşünürü **Pierre Emmanuel**'in "dünyanın belirsiz korkusunu olumlu bir huzursuzluğa çevirme" formülünü başarıyla çözümlemiş bir yazar olarak karşımıza çıkıyor. Genel olarak, tiyatronun **ayna olma görevi**, bugün tiyatronun görevci olmasıyla daha da önem taşımaktadır. Yirminci yüzyılın tiyatrosu görevci tiyatrodur; olamadığı takdirde de geviş getirmeğe yozlaşmağa mahkûmdur.

"Aç kalmaya görsün insan, inançlarını bile yer." sözleriyle oyununa giren yazar, daha ilk adımla bizi önemli bir sorunla karşı karşıya bırakıyor. Oyunda, aç kalan vatandaşın kutsal göldeki, dokunulmazlığı olan balıkları yiyerek karnını doyurması, eserin ekonomik temelini kuruveriyor. Elindeki buğdayı kullanıp ekmek yapacagı yerde, ona ekmek versin diye balıklara buğday serpen vatandaş, bir yandan inancını (balıkları) yerken, öbür yandan inancını (Kutsal Göl'de dua ederek) sürdürüyor. Bu ikili görünüşte çeşitli yönlerde bizi düşündüren noktalar var: Bu vatandaş balıklara inci serpen Deli İbrahim'i andırır bir ruh kötürümlüğü içinde olduğu kadar, çalışmadan, terlemeden istediği şeyi dua ederek elde etmek isteyen bir hazırlopçu olarak da görülüyor... Öbür yanda, halkın inançlarını temsil eden rahibin çıkarı uğruna, vatandaşın elindeki buğdayı çıkarıp yerine zararlı bir besin olan karatohumu yemesini salık vermesi de bu ikili görünüşü yoğunlaştırıyor. Vatandaşın inancı (dini) kötüye kullanılmakta, o din yoluyla birtakım çıkarlar için vatandaş (karatohum yedirilerek) kötürüm bırakılmaktadır. Öyleyse o inancın yenmesi de tersinleme yoluyla bir doğruluk kazanmaktadır. Karatohumu yiyip kötürüm olan vatandaş, manen de kötürüm durumdadır, çünkü bu kor-

kunç tehlikeye karşı duracak hiçbir davranışı yoktur. Bu öyle bir halktır ki, "büyüklerimiz bizden iyi düşünürler" diyerek her şeyi kabullenen, gerçeği göremiyen, göreni mahkûm eden, yargıya gidemiyen bir zavallı yığındır.

Kötürümlüğün bu ülkeye yayılmasıyla tabii ki, hiç olmazsa, bir de açıkgöz vatandaş çıkacak ve kutsal göle atılacak buğdayı sattığı gibi, koltuk değneği yapıp satacaktır. Bu da işbilir vatandaşın özel sektörü başarıya ulaştırması oluyor. Kötürüm halkın sırtından geçinen bir asalak... Öbür yanda, baştakiler oy kavgasında üstün çıkmak için dış yardım yoluyla getirdikleri ayak-bacakları halka monte edeceklerdir. Ama montajın bile doğru dürüst yapılamadığı bu ülkede, halkın ayakları, bacakları ters takılacaktır... Devlet eliyle yönetilen bu teşebbüs, özel sektörün düşmanlığını çekecek ve koltuk değneği yapan çıkarcı vatandaşlar ayak-bacak monte eden çıkarcı bir tutum arasında bir çatışma başlıyacaktır.

Bütün umutlarını Horoz - Totoya bağlamış olan bu kötürüm halkın bugün olmasa bile ilerde kazanacaklarını düşliyerek yaşaması yanında, içine - dönük bir vatandaşın yaratıcılığı da buna eklenecektir- bu sanatçı, bir kurunca yürüyecek, iki kurarsa hem yürüyecek hem selâm verecek, üç kurarsa hem yürüyecek, hem selâm verecek hem de yatacak bir kukla yapacaktır... Ve bu kuklanın dördüncü kurgusu yoktur, çünkü düşünmesi de gereksizdir.

Bu kötürümler ülkesinde, kötürüm olmayan tek vatandaş bir öküzdür. Çünkü bu çok bilgili, bu çok tecrübeli öküz, halk karatohum yerken, devlet ambarlarından buğday aşırarak yaşıyan oportunist'in biridir. Tehlikeyi tek sezen bir yaratık olmakla beraber, tembelliğinden dolayı hiçbir iş yapmayan, yalnızca konuşan bir öküzdür. Konuştuğu zaman teknik terimler kullanan, halkın anlıyamıyacağı bir dille konuşan bir **entellektüel**dir; ama hani şu bilgiyi bir **strip-tease**'cinin gösterişi ile kullanan **entelektüel**'lerdendir o... Onun için de, halk ile bu aydın öküzün arasındaki anlaşma bağları çoktan kopmuştur. Halkla tehlikeyi bilen bu aydın öküz arasında hiçbir şekilde, bir köprü kurulamamıştır.

Bu seyircisine merhamet etmeyen, acı parodiyi seyredenler, **Anouilh**'un şu sözlerini tekrar tekrar anmağa başlıyorlar: "Biz nerede duruyoruz? Nerede mi; ikmale kalmış haylaz öğrenciler gibi utanç içinde öğretmenimizin (halkın) önünde..." Yargılama yeteneğini yitirmemiş seyirci işte bu utancı buruk bir duyguyla içinde yoğunlaştırıyor. Bu yönden eser, görevini sonuna kadar yapıyor. Yöresel renklerle bezenmiş olan bu oyun, bir **bürlesk**'in havasında gelişen kabaret türünde bir eser. Seyirciyi güldüren ama gülmeleri olumlu bir yargılama eylemine götüren bir parodi...

Tiyatroyu iyi bildiği görülen yazarın, sorunlarını salt tiyatronun özelliğiyle ortaya çıkardığı izleniyor. Grotesk tiyatronun soytarılıklarını, konuşmalarını ye gösterilerini taşıyan bu eserin etki gücü de buna dayanıyor. Edebiyat yapmadan, süslü sözlere gitmeden, yarı karanlık görüntülerle seyirciyi aldatmadan gelişen bu oyun, diyeceği yönünlen olduğu kadar, bir tiyatro olayı olarak da başarılı. Dokuz kesimden kurulmuş olan eserde, çeşitli kavramlar bir film şeridinin hızıyla önümüzden geçiyor. Ayrı ayrı kavramlar, ama birbirine girift bir şekilde bağlı, birbirini doğuran, yeşerten sorunlar... **Ionesco**'nun deyimiyle, 'yumuşak olmadan sert" bir şekilde "seyirciyi komaya sokan" bir eser bu.

Her kesimiyle yazarın bilincini, kaygusunu ve kuşkusunu gösteren bu eserin zayıf noktaları, yazarın şairliğe özendiği yerler ve bazan bir espiriyi gereksiz yolda uzattığı gevezelikler... Ama bunun karşısında, seyredeni doyuran, olumlu bir bütün var...

Eseri sahneye koyan Güner Sümer oyunun havasını ortaya çıkartacak bir duyarlıkla hazırlamış düzenî. Ezgileri eşliyen çalgıcılar, Ahmet Yü-

rür'ün oyunun türüne uyan müziği ve buruk duyguyu getiren soytarılıklar, bunların hepsi, başarılı bir anlayışla sahneye monte edilmiş. Yukarda da belirttiğim gibi, bazı tekrarlar oyunun temposunu düşürüyor. Bu noktalardan biri "şey" tekerlemesinde fazlasıyle seyirciyi rahatsız ediyor. Bir de kendine özgü bir yabancılaştırma ve uzaklaştırma özelliğini kapsıyan bu eserde duygu yanı yoğun bir oyunculuğa gitmek, eseri zedeleyen noktalar... Örneğin, genç kızın göz yaşlarıyla ucuz bir patetik görünüşe giden tiradlar ("Yeter!"le biten tiradda olduğu gibi) oyunun parodik ve göstermeci anlayışına uymuyor. Bu duygusal açıdan yoğunlaştırılmış oyunculuk, eserin akılcılığını gölgeliyor. Bu kalabalık oyunun pek tecrübeli olmayan oyuncuları, belli bir çaba gösteriyorlar. Özellikle, Öküz'de Tunca Yönder, II. Vatandaş'ta Ayberk Çölok, bu oyunun en başarılı sanatçıları. I. Vatandaş'ta Erkan Yücel ve II. Vatandaş'ta Oben Güney bu oyunu iyi birer oyunculukla ileri götüren kimseler. Çeşitli tipleri karikatürleştiren Güner Sümer, Ayton Sert ve Çetin Öner ayrı nitelikleri ve renkleri olan tipleri aynı ölçüyle getirmeleri yönünden biraz monoton göründüler. Kadını oynayan Serap Tayfur'un daha sonraki oyunlarda duygulu oyunculuğu bırakması karşısında, kızı oynayan Aysan Sümercan'ın oyunun üslûbuna aykırı olan dozlu oyunu sürdürmesi yanlış.

Yazarın istediğine uygun olarak dekoru basamaklarla hazırlayan Yücel Tanyeri'nin dekoru, karatohum reklâmları ve perdeye yansıtılan yazılar iyi hazırlanmıştı.

Ankara Sanat Tiyatrosu'nun, bu geleneksel Türk Tiyatrosu'nun biçimlerinden yararlanan, öz yönünden görevci tutumda olan eserini ve bu esere renk veren temsilini tiyatroyu ciddiye alan ve almayan bütün okuyucularıma salık veririm...

nermin başağa

TÜRK BALESİ ÜZERİNE

Ferit Tüzün'ün (Anadolu Süiti) balet'e uygulanmış şekli ile renkli müziği ve Dame Ninette de Valois'nın koreografisini çizdiği Türk balesi "Çeşme Başı" 19 Şubat 1965 günündenberi Ankara Devlet Balesi tarafından oynanıyor. Dame Ninette De Valois bu balenin Türk ulusal oyunlarını ve bu oyunlara özgü dans biçimlerini sahneye getirmekte bir iddiası olmadığını tiyatro dergisinde belirtiyorsa da, oyun bir folklor oyunundan başka bir etki bırakmıyor. Oyunun kısa bir zamanda hazırlanmış olduğu anlaşılıyor. De Valois dansları sahneye uygulamakta pek yetenekli, örnek olabilecek nitelikte bir yapıt çizememiş. Oysa Dame Ninette De Valois'nın dünya çapındaki yapıtları malûm. Giyim kuşam, süs ve dekor da yeterli değildi. Bu bir deneme ise seyirciyi yanlış yöne yönetiyor. Yoksa doğrudan doğruya pek zengin olan folklor danslarımızı olduğu gibi sahneye aktarmak hiçbir şey ifade etmez. Folklor danslarımızı yaşatma, geliştirme ve yayma kurulacak bir Folklor Enstitüsü'nün ödevlerinden olmalı. Bu dünyanın her yerinde öyledir. Balet'e folklor girmiştir, tabii girecek, bizde de öyle olacaktır. Örneğin "Bolero"da Andoluz Ispanyol dansı, "Coppelia"da çardaş. Bilhassa Rusya'da folklor baleleri yaygındır. Aram Hatçaturyan'ın "Gayaneh" baleti folklorla örülmüş. Burada da yalnız 5 inci tablo halk danslarından divertissment'ler var, Kürt kılıç dansı, Ukranya'lı kadınlar dansı v.s. Koreograf Nina Anissimova halk danslarının etnoğrafisine mümkün olduğu kadar sadık kalmış. Eserin konusu ve müziği tamamile milli unsurlar taşıdığı halde koreograf klâsik kuralların üzerine sahneye uygulamış. Rusya'da Igor Moisseiev 150 kişilik bir kadro ile "Ballet Papuler" halk balesi formunu verdiği bir folklor dans topluluğu kurmuştur. Başlıca eserleri "Les Partisans", "Futbol". "Kırmızı Gelincik"tir. Yugoslavlar da bir milli bale kurmuşlar. Dalmaçya, Bosna v.s. halk danslarını şarkı ve kendilerine has müzik aletleri eşliğinde grup dansları şeklinde oynarlar. Polonya'nın da Slask Polonya milli dans ve şarkı topluluğu bulunuyor. Bunların gayeleri iyi elemanlarla milli oyun gösterileri tertip etmektir. Ayrıca Ispanyol'ların Rosario ve Antonio, Hint'lilerin Ram Gopal, Afrika'lı Dunham gibi kendi ülkelerinin danslarını sahneye aktaran ünlü dansçılar da vardır. Unutmıyalım ki bunlar klâsik olmayan baleden apayrı bir bölümdür. Bizde balede klâsik olmayan charactair dansçılarımızdan faydalanıp böyle ayrı bir bölüm düzenleyebiliriz. Evet, Türk dans adımları soysuzlaşmadan baleye uygulanır. Örneğin, "Heyamola", "Çayda Çıra" mumlarla danslar gibi baleye aktarılabilir ve çok ilginç olabilir. İyi sağlam bir konu içinde çeşitli divertissment'larla köy dansları uygulanır. Türk balesi ille de şalvarlı potorlu olmamalı. Hani daha 1961 yılında Ulvi Cemal Erkin'in müziği ve İlhan Kesim'in orjinal kostümleri hazırlanacaktı. Bununla beraber 14 Nisan 1964 günü Halk evleri yararına konservatuarda konservatuar öğrencileri tarafından bir bale

Çeşmebaşı balesinden bir sahne

tertiplenmişti. Orada Ulvi Cemal Erkin'in orkestra için "Koçekçe ve Dans Rapsodisi" ile Adnan Saygun'un "Bir Orman Masalı" Koreografik süitini seyretmiştik. Birincisi tamamile folklor unsurları taşıyordu. Ancak ille de folklor ille de milli dans üzerinde ısrar etmekte mana yok. İngilizlerin bile halen bir milli balesi yoktur. Şimdilik bizdeki klâsik yolda beklediğimizden de daha iyi sonuçlar aldık, klâsik baleyi ilerletmeğe çalışalım. (Satranç, The Rake's Progress, Uyuyan Güzel, Giselle baleleri unutulacak gibi değil). Yakın gelecekte topluluğun Primabalerina, birinci solistlerini seçmek gerekecek. Yetişen gençleri fazla harcamıyalım. Balenin bütün sanatların arasında hepsinden güç, daha çok idealizm, daha çok ruhi içtenlik isteyen bir meslek olduğunu unutmayalım. Kendimize has bir uslup bulup, aramızdan yetişen koreograflar, besteci ve dekoratörlerle işbirliği yapabilecek duruma geldiğimiz zaman özgü bir Türk balesi doğabilecek ve başarıya ulaşabileceğiz ancak.

Gelelim oyuna: Ferit Tüzün'ün müziği sakin bir giriş ile başlıyor, canlı bir horon, bir dans de deux (ikili) hızlı bir oyun havası, barı sopranonun söylediği ezgi ve yine bir oyun havası ile bitiyor. Balenin konusu yok gibi. 6 Bölümlü 1 perdelik bir fantazi "ÇEŞME BAŞI", Koreografi Ninette De Valois, Müzik: Ferit Tüzün, Dekor: Refik Eren, Hüseyin Mumcu. Kostüm: Hale Eren. Çeşmebaşında bir gün başlıyor, hayat canlanıyor yavaş yavaş gece oluyor. Çevre satan genç kızlar, çeşmeye gelen testili köylü kızlar (bu Gayaneh balesinde de aynen var), derken davullu çığırtkan. Köy delikanlıları bir horon oynarlar. Burada dekorun sahne hacmi bakımından yetersiz, iyi ayarlanmamış üstelik esprisiz bir kuruluşu olduğunu belirtmek gerekir. Oysa ayni sahnede Seza Altındağın "Uyuyan Güzel" dekorunun, derinlikleri olan rahat, geniş, oyuncuların daha serbest hareket edebilecekleri bir mimarisi vardı. Giysiler de fantazisiz ve zevksiz bir şekilde hazırlanmış. Balerinanınki hariç. Bunda zarif Anadolu güzelliğini biraz olsun bulabildik. Görülüyor ki kostüm ve dekor bir balenin koreografisi kadar önemli, birçok hareket ve ritm düzensizlikten kayboluverdi burada. Doğrusu topluluğun tümünü övmeden geçemiyeceğim. Saz şairi ve hayali sevgili, Gülcan Tunççekiç, Engin Akaoğlu ikilisi tarafından zarif bir şekilde icra edildi. Arabeskleri, atiduleri yerinde. Bu sur le point oynanan dans biraz olsun bir bale havası vermişti. Köye, cambazlar, çingene dansçılar, maskeli ikizler ve bir Karagöz oyunu gelir. Sait Sökmen, Hüsnü Sunal, Selçuk Sayıner üçlüsü çemberle, Rezzan, Ümran Üney maskeli ikizlerle değişik bir kompozisyon yarattılar. Bu balenin en renkli ve orijinal buluşu hiç şüphesiz Karagöz Hacivat oyunu idi. Dudley Tomlinson ve Erhan Ergüler'in tutuk, ritmik kukla hareketleri, mimikleri dikkate değer idi doğrusu. Ferit Tüzün'ün başarı ile yönettiği orkestra ve balenin tümü oldukça iyi icra edilmesine rağmen bizi hiçbir yönden tatmin etmedi.

iner
bir
gece
oraya

İner bir gece oraya
hüzür yalnızlıkla o, çekilir
karalığa, yani inceden.
(ve koşulardan sonra yorgun
uzatır boynunu gibi öyle)

İy'ce bilmediğimiz bir yerden
yansır bize hüznü onun-
(ve utanmışlıkla daha bir acı
yoğaltır kendini gibi öyle)

Belleyin adını, ey sizler!
hüzünç bir anıyla, yürekten
sarılın siz de yalnızlığınıza.

Ali PÜSKÜLLÜOĞLU

mustafa aslıer ile konuşma

1 — Plâstik sanatlar içinde Grafik Sanatların yeri nedir?

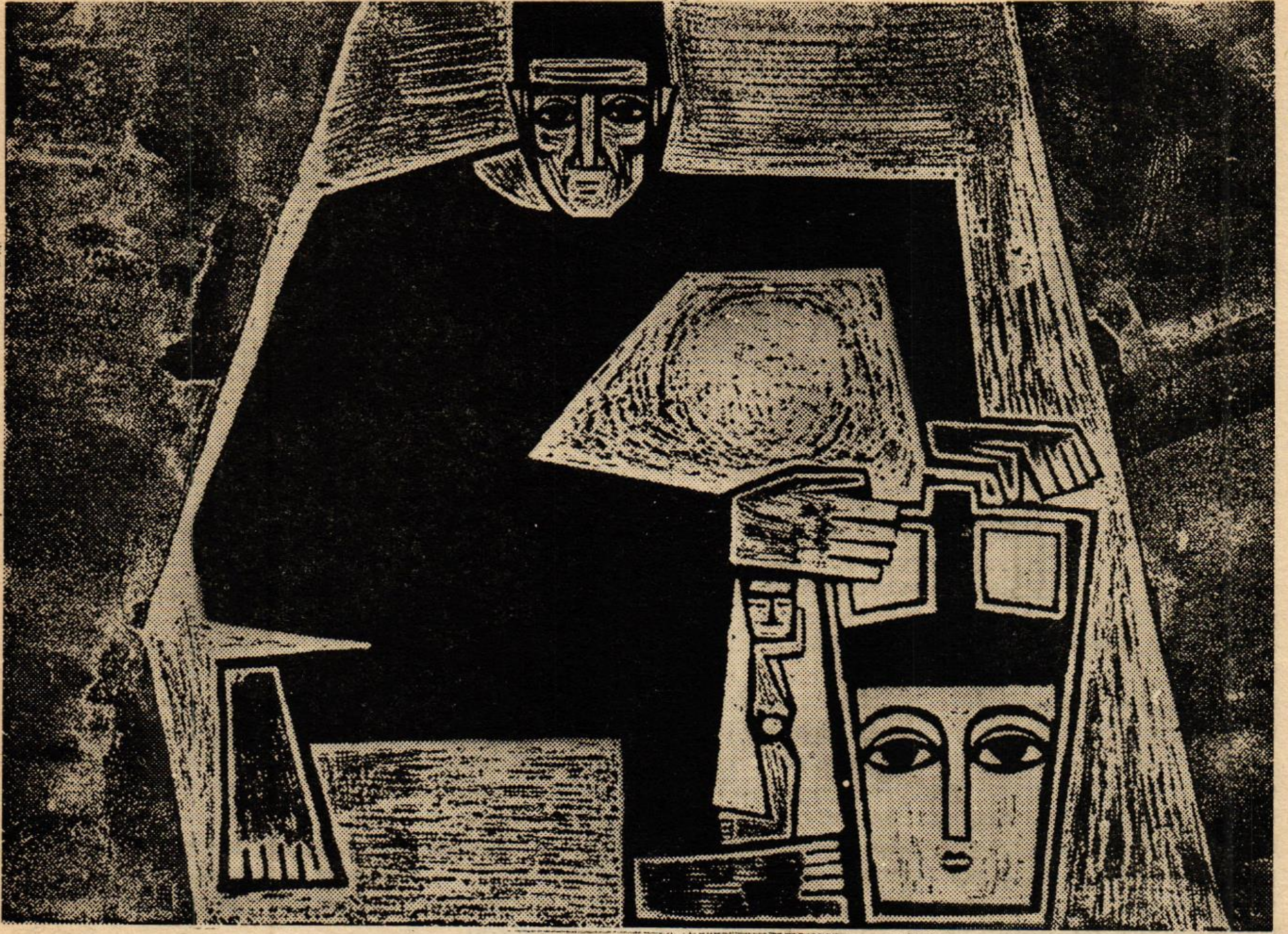
Grafik sanat, resim sanatının kendisidir. Resim sanatı yerine kullanılan ikinci bir deyimdir. Yağlı boya tekniği dışındaki diğer resmetme teknikleri ve gravür teknikleri ile yapılan resimlere grafik resim denmektedir. Grafik kelimesinin kökü de, eski Yunancada yazmak, çizmek, resmetmek anlamına gelir.

Bence iki boyutlu plâstik sanat çalışmalarının hepsi grafiktir. Sanat yönünden teknik ayrıcı rol oynamaz. Her sanatçı kendi yaratıcı kudretine en uygun resmetme tekniklerini arar bulur. Yapıtları, boya ve fırça ile yapıldığı için resim; öteki gravür tekniği ile yapıldığı için grafiktir diye ayırmak lüzumsuzdur. Resim sanatının şekillendirme unsurları olan çizgi, yüzey, benek, renk ve zıtlıklar çeşitli tekniklerle resmedilebilirler. Onlara sanat yükünü veren sanatçının kişiliğidir, teknikler değil.

2 — Sanatınızın özelliğini açıklar mısınız?

Şekilleri nasıl kullandığımı açıklıyayım, belki bu yolla soruyu cevaplamış olurum. Resim sanatının amacı, resmetme unsurları ile güzellik yaratmaktır. Unsurlar bu güzelliği üç yoldan aktarır: İlki, resim alanı içinde, şekil olarak, estetik bir güzellik, bir uyuşma yaratmaktır. İkincisi şekillerin bir anlatım güzelliği yaratması, üçüncüsü de şimdiye kadar olanlardan farklı bir etki yapmasıdır.

Benim şekillerimde çevre havası belki hemen tanınıyor. Böyle olduğu halde, salt şekil ve renkler gibi, plâstik bir güzellik yaratmak için yoğrulmuşlardır. Bunun dışında ben şekillerimin, bana özgü, kuvvetli bir anlatım gücü taşımalarını istiyorum. Herhangi bir figürüm bir geometrik şekil kadar sadeleştiği halde, anlatım gücünü yitirmemek, tersine sadeleştikçe anlatım gücünü arttırmak zorundadır. Şekil ve renklerimin üçüncü görevi benim olarak doğmaları ve yaşamalarıdır. Çevrenin ebedi değerlere dayanan havasını taşımaları da bundandır.

Mustafa Aslıer'den bir desen

Şekil ve renklerimi sadeleştirirken ve anlatımla doldururken aklım ve duygularımla iyice yoğuruyorum.

3 — Günümüzün sanat akımlarıyla kendi sanatınız arasındaki bağlantıyı nasıl düşünüyorsunuz?

Her sanat akımı resim sanatının unsurlarını daha bilinçli kavramamıza yardımcı oluyor. Ancak her akım bir yönde aşırılıktır. Kanaatimce, güzellik ve uyuşma ebedi değerlere dayanır. Sanatçı kendisi, bu değerlere varmak için aşırılıklara ihtiyaç duyabilir. Fakat kendi içinden gelmeyen, mevcut akımların aşırı takipçiliği sanatçıyı ebedi değerlerden uzaklaştırır.

Aslında akımları akımlar kovalar. Geriye kalan ise, kendine güvenerek yaratanların yapıtıdır. Hoş olan da, yeni akımların bu yapıtlardan çıkmasıdır.

4 — Filozofi ve sanatın birbirine yakınlığı var mıdır, varsa nedenleri?

Fizolofi bence fikir sanatıdır, edebi olan fikri değerleri arar. Her çeşit güzel sanat eseri de ebedi değerlerin güzel bir belirtisi, anlatımıdır. Ebedi değerler ise bütün güzellikleri ve iyilikleri kapsar. Şu halde filozofi ve sanat ebedi değerlerde birleşmişlerdir. Büyük felsefi fikirler, bence en güzel anlatılmış ebedi değerlerdir. Bu değerler sözle olduğu gibi şekille, sesle, hareketle de anlatılabilirler.

5 — Türk plâstik sanatının dünyaya kendini kabul ettirebilmesi için neler gereklidir?

Gerekli olan dünya sanat kültürü içinde yer alabilecek değerde kudretli yapıtlardır. Bu yapıtların yapılabilmesi için de önce toplumumuzun bütün resmi organlarında sanata saygı, maddi ve manevi ilgi gösterilmesidir. Üstelik bu saygı ve ilgi bütün topluma mal oluncaya kadar ısrarla devam etmelidir. Saygı ve ilgi sanatın gelişebileceği ortamı ve dolayısiyle kudretli yapıtları doğurur.

Simone de Beauvoir'ın, La force des Choses adlı kitabından seçtiğimiz bu iki bölümlük günlüğün, İstanbul üstüne olanının bizi ilgilendirdiğini söylemek isteriz. Sartre'ı bilmiyoruz ama, Simone de Beauvoir İstanbul'u görmemiş, ona bakmamış da olabilir.

SIMONE DE BEAUVOIR'IN BİR GÜNLÜĞÜ

Hatırlıyorum, geçen yıl kar yağıyordu. Bu sabah her taraf mavi. Odamdan çıkmıyorum. Bir kahve içip, kitabıma, M o r a l e ' e çalışıyorum. **Sartre'**in sıhhati biraz daha iyi, bantlar kalktı, pamuk takkesini attı, ama kara, kocaman favorileri ve sakalı duruyor. Yüzü yine de şiş ve burnunun üstünde bir sivilce var. Oda, kirli kap kacakla dolup taşıyor, her gün de çoğalıyor, ayrıca eski kâğıtlar, kitaplardan geçilmiyor, insan ayaklarını nereye koyacağını şaşırıyor. **Sartre,** bana **Cocteau'**nun şiirlerini okuyor, çok güzel şiirler. Dışarısı günlük güneşlik. İnci çiçeği satanlar, çorap, işlik satan eskicilerle sokak pencereden iyice hissediliyor. Çıkarken, ne manto ne de çorap giyiyorum. Heryerde inci çiçekleri ve Pasteur bulvarının kestane ağaçları kırmızı ve beyaz çiçeklerle dolu, nerdeyse de petallerini dökecekler. Annem **Zéro et İnfeni'**yi okuyor, annemde öğle yemeğini yiyorum. Dönerken metroda, pullin'in afişlerini görüyorum, Sartre'in **Sinekler** oyunu ilân edilmemiş, bu da beni üzüyor.

Panolara referandumun ilk afişlerini asmışlar. Evet diye oy verin, hayır diye oy verin. Bütün h a - y ı r 'ları çizmişler.

Yeniden çalışıyorum. Saat 6 da Bar Vert'deyim, Bost ve Rolland'layız; bir bardak içki içiyorum. Bar Vert beceriksizce chéramy ile Rekabete girişiyor güzel afişler var ama masalar pis bir kırmızı ve duvarlar yemyeşil Youki, kareli güzel ir elbise giymiş, siyah ve beyaz, okumam için bana kitabını gönderdiği Belçikalı ozandan söz ediyor, bilinçsizce de: "Evim, ozanlara açıktır biliyorsun" diyor.

Geceleyin, İstanbul bomboş göründü bize. Sabahleyinse, karışık, uğultu içindeydi. Eminönü köprüsü, otobüsler, otomobiller, el arabaları, bisikletler, hammallar, yolcularla öylesine doluydu ki köprünün bir yakasından öbür yakasına geçmek ancak bir tehlikeyi göze almakla mümkündü. Köprü boyunca vapurlar, sandalar, mavnalar, dubalar birbirleriyle yarış ediyorlardı. Bacalar tütüyor, düdükler ötüyordu. Caddenin üzerinde taksiler birbirine giriyor, tekerlekleri yerden kesiliyor bir ileri bir geri gidip duruyor, büyük gürültüler çıkarıyorlardı. Güneşten başımız dönmüş, bağırıp çağırmalar, çığlıklar, ıslıklar, hurda gürültüleri kafamızın içinde çınlıyordu. Eski İstanbulun ortasındaki ahşap evli ıssız sokakları, küçük dükkânların, atelyelerin bulunduğu daha böyle bir yığın sokakları geçtik. Ayakkabı boyacıları, sandıkları önlerinde bize düşmanca bakıyorlardı. Yoksul bir kahvede tahta masalarda kahve içerken de bize öyle baktılar; Amerikalılardan ya da turistelerden mi tiksiniyorlardı? Kahvede hiç kadın yoktu; sokaklarda da hemen hemen rastlamadık, hep adam yüzleriydi gördüğümüz ve biri gülmüyordu.

Kurşuni bir ışık altında yıkanan kapalı çarşı kocaman bir hırdavat fabrikası gibi göründü bana. Toz içindeki açıkhava pazarlarında herşey, takımlar, örtüler, resimler biçimsiz, çirkindi. Bir şey eni konu dikkatımızı çekti, o da otomatik kantarların bolluğuydu. Bir yığın insan, çoğu yoksul, tartılmak için birkaç kuruşunu bu iş için harcıyorlardı. Nerdeydik? Çoğu erkek olan bu kalabalık, Doğuyu ve İslâm dünyasını gösteriyordu: ama burada ne Afrika'nın o renkleri ne de Çin'in çekiciliği vardı. İnsan kendisini yeteneksiz kırların sınırında ve donuk sıkıntılı bir Orta Çağda hissediyordu. Ayasofyanın içi, Mavi Cami bekleyişimi anlamlandırdı. İçten, canlı o küçük camileri, avlularını, çeşmelerini, yöresinde dolaşan güvercinleri sevdim. Ama o geçmiş çağlardan hemen hemen hiçbir şey yaşamıyordu, kalmamıştı. Bizans, Kostantinobl, İstanbul; kent bu adları, bu adların taşıdığı anlamları, akşam karanlığında, tepelerde kubbelerin, ince minarelerin dağılıp kopuşları bir yana, taşımıyordu; ancak bu zaman kanlı ve görkemli geçmişti o güzelliğinin için den aralanıyordu.

Türkleri tanımak isterdik. Birkaç hafta önce, askeri bir ayaklanma Menderes'i ortadan kaldırmıştı; Üniversite öğrencilerinin katıldığı ayaklanmalar olmuştu: şimdi ne düşünüyorlar, ne yapıyorlardı onlar? üç gün sonra ayrıldık.

(Çeviren: Yüksel SONKU)

Yukarıdaki resimde "Babuçcu Ahmet'in Garip Maceraları" adlı oyunda rol alan Paşayı Bağdat-Recep Emregül, Paşanın Kethudası-Birim Baysuğ, Paşanın Maskarası-Sonat Konur görülmektedirler.

Fahir İz'in derlediği "Babuçcu Ahmet'in Garip Maceraları" adlı oyunu Ankara Ünüversitesi DTCF. Tiyatro ve Kültür Kulübü üyeleri, Ankara Sanat Severler Kulübünde oynamışlardır. Yukarıdaki resimde Cariye rolünde Işık Kurt ve İnci Sözener görülmektedir.

Gecenin 2. oyunu Özdemir Nutku'nun yazdığı "Köprü" idi. Yukarıdaki ki resimde Genç Kadın rolünde İnci Sözener ile Çavuş rolünde Engin Özdural görülmektedir. Her iki eseri de Özdemir Nutku yönetmiştir.

TÜRKİYEDE YABANCI KÜLTÜR DERNEKLERİNİN TUTUMU

(1. Sayfada)

mez. Ama yukarda saydığım faydalar kültür kalkınmasının çok önemli sayıldığı yurdumuzda da önemsendiğinden hükümetler bu faaliyetleri destekleyip bu dernekleri baş tacı ediyorlar.

Bütün bu iyi niyet alışverişlerinin altında bu derneklerin bazı tutumlarına karşı çıkmamak elde değil. Önce bu dernekleri yönetmekle görevli yabancı kişiliklerin, kalkınmasında bir sorumluluk yüklendikleri ülkenin gerçek koşullarına sırt çevirdikleri bir gerçek. Türkiye herşeyden önce okuma yazma oranı çok düşük, kazanç eşitsizliği çok fazla, yoksul halk tabakalarının çoğunlukla olduğu - yabancı deyimle - geri kalmış bir ülkedir. Bu açıdan bakınca bu ülkede görevli kültür derneklerinin, eğer gerçekten iyi niyetli iseler çok yüklü sorumlulukları vardır. Bu derneklerin amaçları geri kalmış damgasının kalkmasına yardımcı olacak bir kültür kalkınmasını sağlamaksa - herşeyden önce geri kalmış ve daha çok geri bırakılmış yığınlara yönelmeleri ve çalışmalarını bu halk tabakalarının gelişmesinde yardımcı olmaya toplamaları gerekmez mi? Oysa bu dernekler faaliyetlerini düzenlerken herşeyden önce şu prensiplere bağlı kalmaktadırlar:

1. Herşeyden önce bağlı oldukları elçiliklere yaranmak. Bu da şöyle yorumlanabilir: Düzenlenen çalışmaları mümkün olduğu kadar çok sayıda diplomatik yüksek şahsiyet çağırarak bu çağrılara gelmelerini sağlamak. Düzenledikleri film gecesi ya da konsere gelen elçi sayısıyla hindi gibi kabaran ve böylece büyük bir iş başardıklarını sanan birkaç kültür derneği yöneticisini yakından tanırım. Elçilikleri memnun etmenin ikinci yolu da basında yankı yapmaktır. Bu düşünceden giderek birçok kof kalem sahibi gereksiz bir yaltaklanmayla aşırı derecede pohpohlanır; bir çağrıdan diğerine koşaradım çağrılır ve onlara yer göstermek için yöneticiler bayrak yarışına girişirler. Sonra da basında çıkan yazılar büyük bir titizlikle çevrilerek bağlı oldukları ülkedeki amirlere alelacele iletilir. Bakın neler, ne işler yapmışız, bizi nasıl övüyorlar diye şirin gözükürler. Olumsuz yazılar hasıraltı edilir - bütün dünyada raslanan memur zihniyetli - bu yazıları yazan yazarlar kısa zamanda istenmiyen şahıs ilân edilip çağrı listesinden silinirler.

2. Bütün kültür dernekleri, az gelişmiş ülkelerde bol bol yetişen, yabancı hayranlarına fazlaca düşkündürler. Her dernek, kendi ülkesinin kültürüne öğrenim ya da eğitim yoluyla akrabalaşmış kişiliklerin peşinde koşar. Bunları öylesine önemser ki her kültür derneğinin çevresine, onlara - kültürlerine düşkünlükleriyle - şirin gözüken ama Türkiye için hiçbir gerçek değer olmayan kişiliklerinden bir tufeyli ordusu çöreklenmiştir. Bunlar her özel çağrıya bıkıp usanmadan çağrılıp el üstünde taşınırlar. Faaliyet programlarından özellikle haberdar edilen, faaliyetlere devamlarından özel bir kıvanç duyulan ve dernek salonlarını doldurmalarından övünülen çok önemli kişiliklerdir bunlar. Bunların adları adres kartotekslerinde özel muamele görürler.

3. Diğer kültür dernekleriyle faaliyet yarışına girmek. Evet kültür dernekleri yöneticileri ençok şu ya da bu faaliyette, şu ya da bu kültür derneğini bastırmakla övünürler. Program bastırırken, şu yada bu önemli şahsiyeti çağırırken birbirleriyle giriştikleri amansız yarışın heyecanıyla azdıkça azarlar. Önemli görevlerini yerine getirirken birbirlerini bastırmak, daha başarılı olmak için ter içinde didinirler. Faaliyetlerine gelen diplomatik şahsiyet, önemli kişilik yabancı meraklısı, en fazla olan kültür derneği yöneticisi görevini en iyi becermiş bir tavırla kasım kasım kasılır, artık sırtı kolay kolay yere gelmez. Artık ona başka bir ülkeye kültür ateşesi ya da daha yüksek bir görevle tayin edilme kapıları ardına kadar açıktır. Amaç da pek haklı olarak bağlı olunan memuriyette parlak bir yükseliş değil midir?

Yakın tarihlerde geçmiş bir olay hatırlıyorum. Bir konser için gazetelere giriş serbesttir diye ilân verilmişti. İlân gereğini yapmış olacak ki konser saati geldiğinde konserin verileceği kültür derneği salonuna halk akın akın gelmeye başladı. Gelenler arasında böyle yerlere gelmelerine alışılmamış olanlar dikkati çekecek kadar fazlaydı. Yöneticiler telâşa düştüler. Kordiplomatik şahsiyetler -salonun yarısını kaplayan yerler bunlar için "reserve" levhasıyla herzaman olduğu gibi ayrılmıştı- kapıya biriken halk arasından zorlukla seçiliyor; sabırsız bekleşen halk kabaca geriye itilirken bunlar binbir özürle içeri koltuklanıyor; itiş kakış yüzünden hemen içeri koltuklanamadıkları için kızıp arabalarını hırsla gazlayıp geri dönen önemli şahsiyetleri kaçırmış olmanın acısı ve üzüntüsüyle yöneticilerin çeneleri sarktıkça sarkıyordu. Halktan "hani giriş serbestti? Niçin bazıları kayırılıyor!" diye homurtular yükselmeye başladı ve halk kapıya yüklendi. Neyse ki güçlü kuvvetli bir adam olan basın ataşesi gerekli kalabalık içeri alınlıktan sonra kapıyı tuttu da yakışık olmayan olaylar olması önlendi. Bu alayın ardından ilânı veren kültür derneği yöneticisinin başı derde girdi. Çünkü mümtaz olmayan kalabalığın hücumuyla mümtaz kalabalık belki de gücendirilmişti. O da suçu kendi altında çalışanlara yıktı. İlânın, aslında ilgi çekmeyen faaliyetler için verildiğini ve bu kez yanlışlık yapıldığını açıkladı da mesele sessizce kapandı. Oysa bu kurumların ana amaçları, aslında olanakları yetersiz yığınlara yönelmek olmalıydı. Yabancı dil bilenler, bu ülkelere gitme fırsat ve olanağı olanlar, öğrenimleri sayesinde bu ülkelerle yakın ilişkileri olanlar, bu ülkelerde öğrenim yapmış olanlar için

bu kurumların yerine getirecek ne gibi bir görevi ve bunlara nasıl bir yardımı olabilirdi? Böyle bir yardım ve görev gereksiz değil miydi? Bu dernek görevlilerine, bağlı oldukları yüksek makamlar, herşeyden önce iş görecekleri ülkenin koşullarına önem verip çalışmalarını bu koşullara göre ayarlamaları telkininde bulunsalar dökülen paralar daha faydacı ve olumlu yolda sarfedilmiş olmaz mı? Şık salonlar ve binalarda faaliyet gösterecek lerine daha ucuza mal olacak, ama geniş halk topluluklarını barındırabilecek büyüklükte hangar örneği büyük salonlarda kültür faaliyetleri düzenlerseler belki daha yardımcı olurlar. Bütün bunlar dilekler tabii. Bir takım sakıncaları olan dilekler.

●

Bu kurumlar burs dağıtımında da rol oynarlar. Bu burs dağıtımı ülkemizde gitgide daha acıklı bir görünüş almaktadır. Bugün ülkemizde bursiyer diye bir meslek türemiştir. Birkaç kişi vardır ki bu belli kişiler yılın hemen her ayını burs aldıkları yabancı ülkelerde çeşitli tetkikler yapmakla geçirmektedirler. Her gelen burs bunların eşiğine takılır. Bütün kültür kurumları bunlara burs yetiştirmekte birbirleriyle yarışa girmişlerdir. Bu bursiyerlerin ülkemize şimdiye kadar sağladıkları faydalar ve yaptıkları önemli işler meçhul bir sırdır. Bakarsınız en önemli burslar durmadan muayyen çevreler arasında paylaşılır durur. Bir yabancı ülkede öğrenim yapmış, ya da öğrenimi dolayısiyle yabancı dil bilen, yabancı kültürüyle yakın teması olan kişilere niçin ısrarla burs verilmektedir. Onlara bu konuda yapılması gerekli bir yardım olabilir mi. Onlar Türkiyede sayıları pek az olan şanslı kişilerdir ve bu şanslarını, kendi ülkelerinin faydası için bir sorumluluk sayarak,, şanssız çoğunluğun gelişmesinde görev almaları gerekir. Burslar buna şiddetle ihtiyacı olabilecek, bundan yüzdeyüz fayda görecek olanaksız halk çocuklarına dağıtılsa, ufuklarını genişletmek isteyip bu çabayı göstermeye razı, ama imkânı olmayanlar öngörülse daha faydacı bir tutum olmaz mı? Bu da yapılıyor bazı, ama yeterli değil. ‹Ah baba vah baba, annem koymuş seni dolaba, diyerekten hep aynı takımın ayağında top. Burslar kültür yardımı amacı güden bir kurumdur. En gerekli yerlerde kullanılması becerilmeyen yardımların kof sonuçlar verdiğini ülkemiz yakın tarihinde bol bol seyrettik.

Kokteyller, dedikodu sütunları, sefire eşleri falan. Bilmem ne yardım cemiyeti balo komitesinde görev alan sefireler. Bilmem ne hastahanesinde gönüllü hemşirelik yapan diplomat hanımları. Bütün bunlar iyi hoş. Biz yabancıları seven, misafir sever bir ülkeyiz. Hele kültür kalkınmamız adına avuç dolusu para döken yabancı kültür derneklerinin elbette başımızın üstünde yerleri var. Ama amaçları yardımcı olmaksa bu ülkenin gerçeklerine kulaklarını tıkamasınlar. Gelişmesin de batıyı örnek almış bir ülkede - batı örneğini kulak tıkayarak vermesinler.

Bugün Türkiye'de yapılan çeşitli yardımların fayda yönü tartışılmaya başlamıştır. Ve bu konuda ortaya atılan çeşitli kuşkuların bu görevleri yüklenmiş kurumlarca dağıtılmasında büyük fayda vardır.

Yüksel Koptagel

yüksel koptagel'le karşı karşıya

fahir aksoy

Yüksel Koptagel'in kardeşlerinden, yakınlarından kimi tanıdımsa, duydumsa, ille de sanatla ilgili bir yönleri vardı. Acaba diyorum, bu gelenek, bu mutlu silsile, gerçekten özlü bir mayanın akıl sır ermez özelliği mi? yoksa, belli bir çevrenin, terbiyenin, görgünün zincirleme gösterisi mi? Ama, hangisinden olursa olsun, bu kişilerde gerçekten yapıcı, yaratıcı bir yaşama sevinci, verimli bir beceriklilik var..

Yüksel Koptagel ilk piyano konserini altı yaşında iken veriyor. Hocası Cemal Reşitin sanatla haşır-neşir olmasında çok büyük etkisi oluyor. İspanya'da kompozitör Joaquin Rodrigoı pianist Cubiles, Paris'te kompozitör Tony Aubin, Alexandre Tansmann, pianist Lazare Levy ile çalışmış ve daha sonra da Paris'te Yüksek Müzik Okulu (Schola Cantorum) dan çok iyi derece ile ve pianodan, oda müziğinden, teoriden birincilikler alarak mezun oluyor. Bunlara gerek İspanya'da gerekse Paris'te daha bir çok birincilikler katıyor ve uzun yıllar Rusya dahil bütün Avrupa'da çok başarılı konserler veriyor.. Türkiye'de az tanınmış olan Yüksek Koptagel bugünlerde konser vermek üzere Pakistan'a davet edilmiş bulunmaktadır. Kompoziyonları Paris'te Max Eschig edisyonu, Berlin'de, Wiesbalen'de Bote Bok edisyonu tarafından basılmakta; Phillips ve Eterna tarafından plağa alındığı gibi bir çok Dünya solistlerinin programında yer almış.. Yüksel Koptagel'in özelliklerinden biri de ne üstünkörü övgülere ne de özel ve hissî sebeplere dayanan yergilere aldırmayıp, kendi işine canla başla yönelmiş olmasıdır.

Bu güçlü ve soylu sanatçıdan, sanatı üzerine düşüncelerini öğrenmek istedim:

1 — Sizi müziğe bağlayan nedenler neler olmuştur?

Müziğe bağlanmanın sebebi, Kompozisyon ve icracılıkta gereken yaratıcı imkânların benim doğan imkânlarıma en uygunu olmasından galiba ya da, bana seçme-şansı verilmeden çok küçük yaşta ailem ve Cemal Reşit beyin beni bu yola yöneltmiş olmasındandır.

2 — İki yönlü bir çalışmanız var. Biri kompozitörlük diğeri de icracılık. Hangisi daha ağır basmakta ve sizi heyecanlandırmaktadır?

Bu iki çalışmanında insana verdiği ayrı ayrı heyecanlar var. Kompozisyon üzerinde çalışırken ağır bir baskı ve heyecan içinde olurum, bitince de bir boşluk içinde kalırım. İcracılıkta ise her konser yeniden bir yaratma heyecanıdır, ayni eserin her icrasında bu heyecan tekrarlanır.

İki yönlü çalışmayı birden yürütmenin iyi ve kötü tarafları var. Repertoire içine girmiş konser programlarını hazırlarken ve konserler verirken, rahat rahat bu eserlerin tesirinden kendimi sıyırıp kompozisyon çalışması yapmanın zorluğu yanında, kendi kompozisyonlarımı konserlerimde icra edebilmek imkânı, icra ederken bunların publik üzerindeki tesirini görmenin zevki; pianist olmam, piano için yazdıklarımda enstrumanın bütün teknik ve ses imkânlarından istifade edebilmek kolaylığı var: (nitekim piano için yazdığım Toccata 1959 senesinde Pariste yılın en iyi piano kompozisyonu seçilip fransız pianisti (Roma armağanı alan) Roger Boutry tarafından 1959 ocak ayında Salle Gaveau da icra edilmiş ve bilahare Paris radyosu ile de yayınlanmıştı.

3 — Nerelerde Konserler Verdiniz?

İspanya, İsviçre, Avusturya, Çekeslovakya, Rusya, Doğu Almanya, Fransa Batı Almanya'da konserler verdim .

(Önümüzdeki günlerde konserler vermek için İran ve Pakistana davet edilmiş bulunuyorum.)

Kompozisyonlarım şimdiye kadar, Finlandiya, Polonya, Fransa, İspanya, Amerika, Brezilya, Rusya, Almanya, Çekeslovakya, İsrail, Japonya, İsviçre, Avusturya'da yabancı solistler tarafından icra edildi. Paris-inter, Madrid-nacional, Barcelona, Berlin Rias, Berlin SFB, Berlin DDR, Tokio NHK, Magdeburg DDR, Berne Suddeutscher rundfunk, Heidelberg, Mannheim, Stuttgart, Franktfurt Hessische rundfunk, İstanbul, Ankara, Astrahan, TV ve radyoları tarafından yayınlandı ve yayınlanmakta..

Berlin, Santiago, Magdeburg ve Prag festivallerine katıldım. Phillips ve Eterna tarafından plâklarım yapıldı. Berlin senfoni orkestrası solisti olarak şef Paul Dorrie idaresinde, Weimar Devlet operasında şef Prof. Gerhard Pflüger, Saalfeld devlet senfoni ork, ile şef Franz Chlum, Prag ve Teplitz devlet orkestraları ile şef Josef Svobodaı Ankarada, R. Lawrence, Otto Matzerath, ve Ferit Alnar, İst. da Cemal Reşit Rey, Reichenbach devlet senfoni orkestrası ile şef GMD Walter Stoschek, Senftenberg orkestrası ile şef Theo Creutzburg, Limbach senfoni arkestrası ile şef Dieter Noll, Sovyetler Birliğinde şef Cengiz Hacibeyof idaresinde konserler verdim.

4 — Türkiye'de ve dış ülkelerde müzik eleştiriciliği hakkında ne düşünüyorsunuz?

Bir eleştirici sanatçı için çok yardımcı, faydalı olur. ancak bunun için, eleştiricinin de sanattan en az - sanatçı kadar anlaması ve neyi niçin tenkid ettiğini, neyi niçin beğendiğini izah edebilecek kadar kültüre sahip olması şarttır. 18 ve 19 uncu asırlarda, daha bu meslek pek başlangıç primitiv safhalarındayken Avrupada gazetelerde müzik kritiği yapanlar meydana çıktı. Bunlar kendilerini müziği meslek yapabilmek ve solist yahut bestekarlık iddiasiyle işe başlamış, muvaffak olamayıp silik bir şahsiyet olarak kenarda kalınca da bu işte muvaffak olanlara saldırmışlardı. Bu kritiklerin Beethoven, Haydn, Mozart, Schubert, Verdi... hakkında yazdıkları kritikleri havi, eğlendirici olduğu kadar ibret verici bir kitap geçen yıl almanyada basıldı.

Her Kritikler". Kitabın adı: "Sie irrten"

Bugün alman halkı 20 inci asır kritiklerinin yazılarını gazetelerinden takip ederken bir yandan da bu eseri kapışarak okumaktadır.

Şahsi sempati, antipati sebebiyle, yahut başarısızlık (raté) komplekslerine kurban olarak yazdıkları Beethoven'ler, Haydn'lar hakkındaki bu saldırgan yazılara rağmen isimleri unutulan bu küçük kişilerin yazılar yanında, ayni kitapta, musiki ilminden, umumi kültürden nasibini almış, muvaffak olmanın insana verdiği huzur ve tarafsızlıkla, aşağılık duygularından uzak ve böylece hakikatleri temizce görebilen Listin ve Schumann'in da kritikleri yer almaktadır.

20 nci yüzyıl avrupasında, müzik kritiği ciddiye alınan bir sütun işgal eder. Müziğe yüksek okullarda eğitim görülen müzikoloji, müzik tarihi, morfoloji, analiz musicale bilgilerine sahip ansiklopediler, müzik tarihleri, archiv'ler düzenleyen, bestekârların hayatları ve eserleri üzerine incelemeler yapıp etütler yazan, eleştiricilerin elindedir. Bunlardan Karl Fritz Bernhard'ın yazmakta olduğu halk için olduğu kadar sanatçı için de çok istifadeli aydınlatıcı olan kritiklerini, arasıra ortaya çıkıp, büyük org virtuositesini gösteren, fransız Bernard Gavoty'nin yazdığı kritiklerini, kendi idare etmediği konserlerde salonda oturup yazan İspanya devlet orkestrası şefi Odon Alonso'nun kritiklerini sayabiliriz. Bunların yanında bir sanatçı için en iyi kritik, en büyük mükafat halkın reaksiyonudur. Şu veya bu komplekslere sempati antipatilere uyup yazan kritik, kitle halindeki publigin samimi reaksiyonuna tesir edip gölgeliyemez. Bu halk ne olursa olsun, her rejim, her iklim de, iyi sanata hürmet eder.

Meselâ bir Beethoven bugün komunist blok'daki publiğe de kapitalist bir publige de ayni hazı ayni hürmeti verebiliyor.

Türkiyedeki duruma gelince henüz müzik alanındaki geçmişimiz 40 seneyi bile bulmadığına göre, Avrupanın 18, 19 yüzyıllardaki çıraklık devrine gelmemiş sayılmaz. Batı kültürü, bize devrimlerimizle geldi, geç başlamakla beraber avrupa müziğini kavradık, o alanda onların asırlarca evveline dayanan müzik tradisyonu, müzik diliyle eserler verildi ve bunlar avrupada da hurmet gördü, beğenildi; bu sanatın kritiği de tabii zamanla daha olgunlaşacak, yavaş yavaş o da gelişecektir.

Kritik yapması, işten biraz anlayan için çok zordur. Hatta bence kritikler bir yaratıcıdan, bir icracıdan daha fazla umumi bilgi sahibi olması gerekir.

Yetiştirme bakımından bizde müzikoloji tahsili yapmış Selmi Andak'i tanıyorum. Bu işte kendilerini amatör olarak yetiştirmeye gayret eden, veya eğitimini yapmamış olmakla beraber çok görüp, çok gezip, çok dinlemiş ve kıymetli etütler yazmış kimseler de vardır şüphesiz. Kompozisyon çalışmaları yapan bir icracı olarak, tanımadığım kritiklerimizle tanışmayı, kendileriyle fikir teatisinde bulunup, görüşlerinden, kültürlerinden istifade etmeyi çok arzuladım. Sanat yapanlar dünyanın her yanında beraber birbirlerini aydınlatarak bir çevre kurarlar. Bir Korsakov olmasa Moussorgsky, bir Schumann olmasa Brahms, Mendelsohn, List olmasa Delacroix, G. Sand olmasa Chopin, acaba ortaya çıkabilirmiydi?

5 — Gerçek Türk müziğinin kurulup gelişebilmesi için nelere ihtiyaç vardır?

Bence gerçek türk müziğinin temeli atılmıştır. Cemal Reşit'ler Saygunlar Erkin'ler bunun kurucularıdır. Türk motiflerini beynelminel batı ölçü ve kaideleriyle işleyip batı müzik formlarında, dünya müzik defterine türk sayfasını onlar açtılar. Bu müzikte geleneğimiz ve tarihimizin olmadığı halde, şimdi avrupa radyoları, konser publiği, türk çağdaş müziği hakkında bir fikir sahibi.. Zengin folkforumuzdaki renk, melodi ve ritm imkânları daha tamamen kullanılıp bitirilmedi. Bugün Bülent Tarcan gibi bazı kompozitörlerimiz eserlerinde çok iyi istifade ederek kullanmaktalar. Kompozisyonla ilgimi bir yana bırakıp, bir icracı olarak edindiğim tecrübeye göre, Avrupa konser salonları, radyoları, ve editörleri, tanımadıkları bu zengin folklor renkleri ile bezenmiş türk modern müziğini dinlemek, radyolar banda almak ve basmak istiyor. Meselâ Cemal Reşit'in zeybeği, ne kadar eskirse eskisin, rengini kaybetmeyen daima arzu edilen bir eser oldu. Prokofief'in Ravelin eserlerinde de fokfor motifleri, cellule,leri kullanıldığı sayfalar en kuvvetli safhaları olmuştur; Tabii Bartok, gibi bu işin ilmini yapan üstadlar Katchaturyan gibi bazen aşırı derecede halka inenleri de var. Slav, İspanyol ve türk folkloru çok zengin; daha bulunacak nice şeyler var; Atonal, elektronik, concrete müzik yapıcıları bu imkânlara tamamen arkalarını dönmek mecburiyetinde kalacakları için-biraz da icrai tarafımın zamanımın çoğunu alan sahne hayatımın tesirinde kalarak, bir laboratuvar çalışması yerine, ritm ve melodiye dayanan, tonal polimodal çalışmaya doğru yöneldim.

6 — Kompozisyonlarınız üzerinde açıklamada bulunuyormusunuz?

Tamzara ve Toccata en çok tutulanı ve sevileni oldu. Santiago festivalinde çalınması ve akabinde Pariste bir Editör tarafından alınıp basılması ve dünyaya yayılması beni kompozisyon yapan bir icraciyken, birden kompozitörler arasına attı. Toccata 1959 yılında Pariste yılın en iyi piano kompozisyonu" seçildi, Fransız pianist Roger Boutry tarafından salle Gaveau'da çalındı ve radyodan verildi. Helsinkide Ilmari Patrekaenen adında bir fin pianistinin konserinde toccata'yi dinleyen Aram Katchaturyan, Parise dönüşünde Editör vasıtasile beni buldurup tanışmak istedi. İlgisini ve beğendiğini bildirdi, notalardan "Basılmış eserlerden ver." diyerek istedi ve karşılık olarak bana kendi piano konsertosunu imzalayarak hediye etti. Yeni yazacaklarımı da kendisine göndermemi ısrarla istedi. Bilâhare, Katchaturyandan, o sırada son yazdığım, (trois danses - 3 dans) ım hakkında çalışmamı takdir eden, ve bana daima halk motiflerinden istifade etmemi tavsiye eden bir mektup aldım, bu mektup Rusyadan Parise oradan da Türkiye'ye gelerek beni buldu.

Fossil suitenin Almanyada 3 cü baskısı yapılmakta.. Bunun gitar versiyonunu Siegfried Behrend, italyada, almanyada ve türkiyede, Segovia da Santiago da çaldı. Tokio da Sumie Endo ve Yasumaza, Obera konserlerinde çaldılar ve radyoda plâğa aldılar. Hiroşima Lied'lerinin dünyadaki ilk çalınışı da Tokio NHK radyosunda soprano Nakamura tarafından oldu, 1960 Ağustosunda 3 gün arka arkaya dünyaya yayınlandı. Bu liedler 1961 de pariste Max Esching tarafından basıldı; ayni yıl Batı Berlin Amerikan (Rias Rias) radyosunda, Batı Berlin operasından soprano Elizabeth Steiner tarafından icra edildi, ayni programda yine benim "Çetinin iki şarkısı" ve Byron'un şiiri üzerine olan (When we two parted) liedim de vardı. 1962 de Dresden operası silisti Bartion Gunthe Gunther Leib (National preisträger- devlet ödülü sahibi) Eterna plâklarında bunun plâğını yaptı. Dr Urban'in çevirişi ile 1963 de Prag da icra edildi. (Çekce olarak). When we two parted) lied'imi Brazilya soprano Pariste salle pleyel deki konserinde 1960 da programına aldıktan sonra Rio de Janaire de de icra etti. USA da pianist Virginia Carter Boston konserinde ve TV da "Menorka sonat"-mı çaldı. menorka adasındaki konserimden sonra yazdığım ve pariste basılan bu sonatımın premiereini Menorka adasında pianist Magdelena Coll icra etti. Geçen yıl 1964 de Thuringen festivalinde "pastoral"ım

uzak yollar yağmuru

(Uzak yollar yağmurunu bilir misiniz siz, Dünyanın en güzel yağmurudur o. Buraların insanları hep bekler özlem içinde dolu dopdolu gözlerle. İşte yine başladı uzak yollar yağmuru.)

BİR ÇİN KULÜBESİ KRALLAR SARAY
KIZLARI DÜDÜĞÜMÜ ÇALDILAR
BİR GÖK DÜZENİ BİR YER DÜZENİ
— uygun — ELLER AÇIK TANKIMI
KAÇIRDILAR.

SAYILARI UNUTTUK DÖRTLERDE ÇIKIN
DEDİLER BİZDE ONSEKİZLERDEYDİK
BİLMEDİK.

BİRİ AĞLIYOR BİRİNE BAKIP SAMSUNDAN
GELMİŞ TÜTÜN TÜCCARI — güzel —
İŞÇİ KIZLAR SARAY KIZLARI KADAR
FAZLA NE YAZIK BİZ SAYMASINI
BİLEMEDİK.

(Bütün bu kargaşalıktan sonra uzak yollar yağmuru durmadan yağmaktadır. İnsanlarda kaçmak ya da bir yerde durmak var içlerinde. Bir Çin kulübesi düşünmek ya da Samsun yöresinde akıllıca yaşamak. Hepsi olabilir. Yeter ki işçi kızlar saray kızlarından sayıca fazla olsun. Pirinç toplamaya çıkacağız çünkü.)

BİR ÇİN KULÜBESİ KRALLAR SARAY
KIZLARI.........

BİR DE İŞÇİ KIZLAR
SAYILAR.

(Uzak yollar yağmuru halâ yağmaktadır. Siz uzak yollar yağmurunu bilmezsiniz. Dünyanın en güzel yağmurudur o.)

Ünal SEMERCİOĞLU

---

le birlikte "Monorka sonatim"da ve cello piano için "Kastilva romansimda icra edildi. Menorka sonatımı ilk defa olarak ben de bu yıl ki almanya konser turnem de programıma almış bulunuyorum.

Üzerinde çalıştığım piano ve orkestra için "Capriccio" yu, ilk icrası için İsrael filarmoni orkestrası istedi. Konserde ve radyoda verilen bu liedleri ben çekoslovakya konserlerim esnasında yazmaya başladım. 1942/44 senelerinde Terezin konsantrasyon kampında öldürülen çocukların bıraktığı çocuk şiirleri üzerine besteledim, Bunlar İsrael'den başka D. Almanya ve Çekoslovakyada icra edildi. Tahsilimin bir kısmını borçlu olduğum ve formasyonumda hâlâ çok izler bırakan İspanya tesiri Menorka sonatımdan başka, Juan Ramon Jimez'in "Epitafio" "Nisan ayında ölen bir gencin mezartaşı" adlı şiiri üzerine yaptığım piano parçasında, ve Burugos un şiiri üzerine yazdığım iki İspanyol şarkısında, devam etti.

GEÇEN AYIN İÇİNDEN

(2. Sayfada)

ilçesine bağlı Karakurt köyünde yobazlar kellerini kıran elleri, Üniversitede bulunduğu zamanlar, o yapının içinde alkışlamış olan bu profesöre karşı çıkan olmamıştır. Bu cesareti sadece, ufak tefek bir doçent bayan gösterebilmiştir. Atatürk düşmanı profesörün yeniden üniversiteye girme isteği, profesörlerle doçentlerden kendisi gibi gerici olanları birtakım tertipler kurmaya sevketmiş, herhangi bir fikre sahip olmıyanları ise telâşa düşürmüştür. Ya gelir de, bize de zararı dokunursa, ya devletin başına geçer de bize bir şey yaparsa ürküsü içinde, oylarını buna göre kullanmaktadırlar. Geriye kalan Atatürkçüler ise, her zamanki gibi dağınık ve kayıtsız olduklarından, tertipler karşısında birleşememektedirler.

Üniversitede reform olacak mı, olmayacak mı? Bir rektör "Reform evet, tasfiye hayır" diyor. 27 Mayıs'ın hıncı içinde olan profesörler ise, yaptıkları tertiplerle Atatürkçüleri zaten tasfiyeye doğru yürümektedirler.

Üniversite kendi kendisine reform yapamaz. Hem reformdan kasıt nedir, onu da bilen yok. Bizim anlayışımızla, reform, 1933'te Darülfünun'dan Üniversite'ye geçiş sırasında yapılmıştır. İler tutar yeri kalmayan üniversitenin Atatürk ilkelerine uygun bir duruma getirilmesini biz de içindekilerden bekleriz, ama, öyle şeyler duyuyoruz ki (zaman zaman eğlenceli hikâyeleri yazacağız) bu duruma düşmüş bir kuruluşun gaflet uykusundan silkinmesini umamıyoruz. Ama, yozlaşan kurumları hizaya getirecek olaylar da bu memleketin tarihinde görülmemiş değildir.

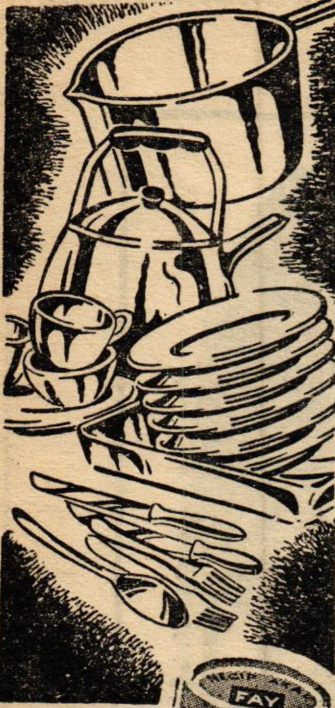
BİR ÇEŞİT GREV Mİ? — Başka bir köyün halkıyla kavga etmek için yola çıkan bir köy halkı jandarmalar tarafından geri çevrilmiş, öğleden sonra ise köyü sel basmış. Bunun üzerine muhtar: "Tanrı bizi sevmiyor!" diye orucunu bozmuş, kahve halkı da ona uymuş.

Olayı gazetede okuduk. Yalansa, yanlışsa günahı yazanın boynuna! Ancak, kendilerine müslümanlığın pek yavandan anlatıldığı anlaşılan halkın bu davranışı dikkate değer. Cahil hocalar, ibadeti hep menfaat karşılığı telkin ederler. İbadet karşılığı Tanrı'dan gelecek menfaatleri, hurili - baklavalı cennet masallarını sayıp dökerler. Eğer, ibadetin Tanrıya karşı bir saygı borcu olduğunu anlatmış, dinin insanlara birbirlerini sevmelerini buyurduğunu göstermiş olsalar, işler başka türlü gider. Sonra, başka bir köy halkını dövmeye, belki de öldürmeye giderken Tanrının kendilerine yardımcı olmasını beklemek nasıl müslümanlıktır, anlayın artık!

Diyanet İşleri teşkilâtının bambaşka yöntemlerle çalışması gerekiyor. Hepsi bu!

YIĞINLA — Karakurt köyü olayının yankıları sürüp giderken gazetelerde daha çeşitli gericilik haberleri de çıktı. Adamın biri de Atatürk'ün heykelini sopa ile dövmeye (!) girişmiş; yakalandığında ise: "Onun gibi meşhur olmak istedim!" demiş. Çok eski çağlarda bir adamın, ün kazanmak için Zemzem kuyusuna işediği; ancak adının kalmadığı, sadece "Zemzem kuyusuna işeyen" diye ünlendiği bilinir. Bu adam da -dediği gerçekse- böyle yapmak istemiş. Ancak, aklının yerinde olduğu hakkında rapor verildiği halde serbest bırakılmasının nedenini anlıyamadık. Böyle bir mazeret geçer akçe ise, sopayı alan Atatürk'ün heykellerine saldırabilir diye içtihat kararı çıkarsınlar bari!

(Dost : 13)

FAY
fay

BAŞ VE DİŞ
NEZLE
GRİP
GRİPİN
KININLI
GRİPİN

REFAHIN GELİŞMESİ: TÜTEN-BACALARIN-ARTMASINA-BAĞLIDIR

SÜMERBANK'A PARA YATIRANLAR BU MİLLÎ GAYEYE HİZMET ETMEKTEDİRLER

(Dost : 8)

	Kuruş
(32. Sayfadan)	
2 — Abbas Yolcu, **Attilâ İlhan**	400
3 — Ha Bu Diyar, **Fikret Otyam**	200
4 — Gide Gide, **Fikret Otyam**	250
5 — Uy Ba Bo, **Fikret Otyam**	300
6 — Bir Avuç Toprak İçin, **İbrahim Kuyumcu**	300
DENEME - FIKRA:	
1 — Söz Arasında, **Ataç**	100
2 — Devekuşuna Mektuplar, **Haldun Taner** (x)	300
BİYOGRAFİ:	
1 — Lyndon B. Johnson ve A. B. D. Cumhurbaşkanlığı, **Prof. Dr. Akdes Nimet Kurat**	500
BALE:	
1 — Gönlü Yüce Türk, **Metin And**	500
MİMARLIK:	
1 — İnsana Dönüş - FL. Wright - **Şevki Vanlı**	1000

	Kuruş
ÇOCUK KİTAPLARI MASALLAR DİZİSİ:	
1 — Altı Kardeşler, **Oğuz Tansel**	100
2 — Cimri ile Cömert, **İlhan Dumanoğlu**	100
3 — Talih Kuşu, **Tezel Amca**	100
4 — Kahkaha Sultan, **Mümtaz Zeki Taşkın**	100
5 — Öksüzoğlan, **İlhan Dumanoğlu**	100
6 — Nalıncı Padişah, **İlhan Dumanoğlu**	100
7 — Altın Top, **İlhan Dumanoğlu**	100
ÇOCUK KİTAPLARI BİLGİ - HİKÂYE DİZİSİ:	
1 — Küçük İspanyol Kızı Maria	125
2 — Arap Abdül Kardeş	125
3 — Çing Ling ile Ting Ling	125
4 — Meksikalı Kardeşler	125

SHD. KOLLEKSİYONLARI:

Cilt: 2, 3, 4, 5 Ciltleri altışar lira. 6. Cilt yedibuçuk lira. 7 - 8 bir arada on lira.

"DOST" KOLLEKSİYONLARI:

Cilt: 1 - 2, 3 - 4, 5 - 6 Ciltleri 18 er lira.
7. Cilt 12 lira. Yeni dizi.
1 - 2, 3 - 4 Ciltleri birarada 25 er lira.

(x) İşaretliler tükenmiştir.

DOST YAYINLARI

ROMAN :

Kuruş

1 — Acemiler, **Hikmet Erhan Bener** (x) 200
2 — Sokaktaki Adam, **Attilâ İlhan** (Ciltli) (x) 600
3 — Babamla Geçen Günler, **Clarence Day** 400
4 — Hasangiller, **Tarık Dursun K.** 200
5 — Gordium I, **Hikmet Erhan Bener** 250
6 — Hatırladıklarım, **Eleanor Roosvelt** (x) 150
7 — Üç Yüzlü Adam, **H. A. Philbrick** (x) 100
8 — Şehir Çocuğu, **Herman Wouk** (x) 100
9 — Abraham Lincoln, **Emil Ludwig** (x) 400
10 — Kiralık Oda, **Georges Simenon** 300
11 — Sanık, **Alexender Weisberg** 300
12 — Polis Müfettişi Kadavra **Georges Simenon** 300
13 — Zenciler Birbirine Benzemez, **Attilâ İlhan** 400
14 — Ayaşlı İle Kiracıları, **M. Şevket Esendal** 400
15 — Otlakçı, **M. Şevket Esendal** (Ciltli) 800
16 — Mendil Altında, **M. Şevket Esendal** (Ciltli) 800
17 — Belâlı Yer, **Erskine Caldwell** (Ciltli) 600
18 — Ne Ekersen, **Mehmet Seyda** 400
19 — Dünya Evi, **Orhan Kemal** 500
20 — Kızgın Toprak, **Jorge Amado** 600
21 — Duru Göl, **İlhan Tarus** 500
22 — Korsan Çıkmazı, **Nezihe Meriç** (Türk Dil Kurumu 1962 Ödülünü kazandı) 500
23 — Vapur Düdükleri, **Ayhan Hünalp** 300
24 — Ölümle Saklambaç, **Georges Simenon** 400
25 — Ormandaki Deli, **Georges Simenon** 400
26 — Yaşamak İçin, **Güner Demiray** 300

HİKÂYE :

1 — Karınca Yuvası, **İlhan Tarus** (x) 125
2 — Dost, **Vüs'at O. Bener** (x) 125
3 — Grev, **Orhan Kemal** (Ciltli) (x) 300
4 — Tepedeki Ev, **Umran Nazif** 200
5 — Şu Babamın İşleri, **Carlos Bulosan** 200
6 — Kardeş Payı, **Orhan Kemal** 200
7 — Topal Koşma, **Nezihe Meriç** 200
8 — Sihamba (Zenci Hikâye ve Şiirinden Seçme) **Suat Taşer** 100
9 — Yaşamasız, **Vüs'at O. Bener** 400
10 — Bozbulanık, **Nezihe Meriç** (2. Baskı) 400
11 — Perşembe Yağmurları, Hazırlayan : **Salim Şengil** 100
12 — Hallaç, **Leylâ Erbil** 250

ŞİİR :

Kuruş

1 — Memleket Saat Ayarı, **S. Aldanır** (x) 100
2 — Dünya Güzel Olmalı, **Mehmed Kemal** 100
3 — Sisler Bulvarı, **Attilâ İlhan** (2. Baskı) 300
4 — Haraçmezat, **Suat Taşer** 100
5 — Anzelha, **Halim Yağcıoğlu** 100
6 — Yanık Sarı, **Ahmet Köksal** 100
7 — Cümbüşçübaşı, **Ercümend Uçarı** 100
8 — Yağmur Kaçağı, **Attilâ İlhan** 200
9 — Köroğlu, **İlhan Berk** 200
10 — Hacıvatın Karısı, **Salâh Birsel** 200
11 — Dağda Ateş Yakanlar, **O. F. Toprak** 200
12 — Sultan Palamut, **Metin Eloğlu** (x) 200
13 — Heyboydan (Dünya Şiirinden Seçmeler) **Can Yücel** 400
14 — İki Dal, **Celâl Vardar** 100
15 — Manilerimizden, **Dr. İlhan Başgöz** 200
16 — Duvar, **Attilâ İlhan** (2. Baskı) 300
17 — Horozdan Korkan Oğlan, **Metin Eroğlu** 200
18 — Mısırkalyoniğne, **İlhan Berk** 250
19 — Rüzgârlı Su, **Selâhattin Batu** 250
20 — Gözünü Sevdiğim, **Oğuz Tansel** 250
21 — Tütünler Islak, **Turgut Uyar** (1963 Yeditepe Ödülünü Kazandı) 300
22 — Kim Kime, **Nâzım Güntürkün** 250
23 — Türkiyem, **Turgut Uyar** 300
24 — Gölgeleri Kullanmak, **Ahmet Oktay** 250
25 — Kişi, **Cengiz Bektaş** (Özel Baskı) 500
26 — Gencölmek, **Ergin Günçe** 250

TİYATRO :

1 — Öteye Doğru, **Sutton Vane** (x) 100
2 — Tarih Boyunca Tiyatro, **Turhan Dilligil** (x) 100
3 — Annemi Hatırlıyorum, **John Van Druten** (x) 100
4 — Bir Dünya ki, **Suat Taşer** 100
5 — Vatanseverler, **Sidney Kigsley** 200
6 — Korku, **Orhan Asena** (x) 100
7 — Deli Dumrul, **Suat Taşer** (Destan) 300
8 — Ihlamur Ağacı, **Vüs'at O. Bener** 250
9 — Yarın Cumartesi, **Güner Sümer** 300
10 — Modern Tiyatro Akımları, **Özdemir Nutku** 1000
11 — Kafkas Tebeşir Dairesi, **Bertolt Brecht** 300

GEZİ :

1 — Moskova Mektupları, **Lydia Kirk** (x) 100

(31. Sayfada)